

Produkcia univerzitnej tlačiarne Trnavskej univerzity (1635 - 1777) vo vidieckom farskom prostredí¹

ZUZANA LOPATKOVÁ - RADOSLAVA RISTOVSKÁ

The Output of the Printing House of Trnava University (1635 - 1777) in a Rural Parish Context

ABSTRACT: While the academic literature is consistent with what a really important influence the existence of Trnava University (1635 - 1777), as one of two university-type educational institutions (along with the University of Košice), had in the territory of today's Slovakia on the development of science, education, culture and literature, its literary production is still not sufficiently researched or analyzed in detail either as a whole or as individual types of published genres. Also, the reception of this production in a rural, urban or church context has not yet been the subject of a deeper analysis. For this reason we chose the analysis of a production of Trnava University in a rural parish context in southwestern Slovakia as the aim of this study, based on an analysis of parish libraries, which are in themselves a historical phenomenon. Within the territory of southwestern Slovakia we selected several parishes in the Little Carpathians region (Dolné Dubové, Smolenice, Trstín, Dolná Krupá), in the region Záhorie (Borský Mikuláš, Petrova Ves) and in the region Žitný ostrov (Trhová Hradská, Kostolné Kračany). During this period this area was a part of - Bratislava county, but ecclesiastically belonged to the Esztergom archbishopric and the Trnava vicariate. Due to the growing source base from the institutionalized environment of the Roman Catholic Church, especially the canonical visitations of the parishes and summary catalogues in the individual parish offices, we can in this study analyze and reconstruct the relatively accurate state of the book and periodical production of Trnava University in parishes, along with clerical or secular themes including created lists and catalogues.

Keywords: parish, library, canonical visitation, Trnava University, historiography

Úvod

Zatiaľ čo sa doterajšia odborná literatúra zhoduje v tom, aký naozaj podstatný význam mala existencia Trnavskej univerzity ako jednej z dvoch vzdelávacích inštitúcií univerzitného typu (popri Košickej univerzite) na území dnešného Slovenska pre rozvoj vedy, vzdelávania, kultúry či literatúry, jej produkcia stále nie je dostatočne prebádaná, či podrobnejšie analyzovaná, a to ani ako celok, ani jednotlivé typy

¹ Štúdia je súčasťou riešenia grantového projektu VEGA č. 1/0451/20 *Fenomén hradných panstiev a determinanty ich hospodárskeho vývoja v novoveku* a grantu APVV-16-0619 *Rímska kúria a Uhorské kráľovstvo v komunikačnej interakcii v stredoveku (s osobitným zreteľom na územie dnešného Slovenska)*.

vydávaných žánrov.² Ak teda konštatujeme, že produkcia univerzitnej tlačiarne stále zostáva neprebádaným predmetom výskumu, možno zároveň konštatovať, že rovnako tak zatiaľ nebola predmetom hlbšej analýzy existencia tejto produkcie vo vidieckom, mestskom či cirkevnom prostredí. Z uvedeného dôvodu sme si za cieľ analýzy tejto produkcie vybrali produkciu Trnavskej univerzity a jej existenciu a prípadnú recepciu vo vidieckom farskom prostredí na juhozápadnom Slovensku, a to na základe farských knižníc, ktoré sú samé o sebe historickým fenoménom. Tak ako v súčasnosti, aj v minulosti existovali na farských úradoch viac či menej bohaté knižnice, z ktorých aj napriek rozličným okolnostiam viaceré pretrvali do dnešnej podoby. Cieľom štúdie je analyzovať stav farských knižníc z produkcie Trnavskej univerzity vo vidieckom farskom prostredí, v akom tieto existovali v období druhej polovice 18. a v 19. storočí. V štúdiu tak vďaka pribúdajúcej pramennej báze z inštitucionalizovaného prostredia rímskokatolíckej cirkvi, predovšetkým vďaka kanonickým vizitáciám farností, ale aj súpisovým katalógom v jednotlivých farských úradoch, analyzujeme a rekonštruujeme pomerne presný stav knižnej produkcie a periodickej tlače Trnavskej univerzity na farách, a to ako s cirkevnou, tak i svetskou tematikou, vrátane vyhotovených súpisov kníh a katalógov. Rovnako si kladieme otázku, aký dosah mala existencia univerzitnej produkcie vo farskom prostredí na svojich recipientov, a či je možné v tomto kontexte rekonštruovať mieru vnímania získaných vedomostí, resp. ich eventuálne šírenie.

Tlačiareň Trnavskej univerzity (1635 – 1777)

Vznik a existencia tlačiarne v Trnave je úzko viazaná na zápas katolicizmu a protestantizmu, a hoci túto skutočnosť nemožno označiť a určiť ako jediná, či primárnu príčinu jej vzniku, bez akýchkoľvek pochybností možno konštatovať, že tlačené slovo bolo od 16. storočia najdôležitejšou zbraňou v ideologických kontroverziách a polemikách. Všetky konfesie správne pochopili význam knihy a tlačeneho slova, a tak aj prvoradá cieľ tlačiarenskej produkcie v rámci jej celospoločenského dosahu bol zameraný konfesiónalne, a to celé dve nasledujúce storočia. Význam tlačeného slova si uvedomoval aj ostrihomský arcibiskup Mikuláš Oláh³ už v počiatočných fázach rekatolizácie v Uhorsku. Súčasťou organizačného poriadku pre práve založený seminár tridentského typu v Trnave z roku 1558 je klauzula, že sa má superintendent spolu s tromi osobami postarať o to, aby bola v Trnave založená tlačiareň a aby sa tlačili len katolícke tlače.⁴ Myšlienka založiť tlačiareň v Trnave sa však realizovala až o dve desaťročia neskôr, kedy trnavský generálny vikár Mikuláš Te-

² Jednou z výnimiek v slovenskom prostredí je publikácia E. Juríkovej, v ktorej analyzuje panegyrické tlače z produkcie Trnavskej univerzity: JURÍKOVÁ, Erika. *Columba laureata. Panegyrické tlače z produkcie trnavskej univerzitnej tlačiarne*. Trnava : Filozofická fakulta TU; Kraków : Towarzystwo Słowaków w Polsce, 2014.

³ BUCKO, Vojtech. *Reformné hnutie v arcibiskupstve ostrihomskom do r. 1564*. Bratislava : „Ůnia“ knižtlačiareň, 1937; BUCKO, Vojtech. *Mikuláš Oláh a jeho doba*. Bratislava : Vedecké ústavy mesta Bratislava, 1940.

⁴ KAZIMÍR, Štefan. Kultúrny život mesta v 16. - 18. storočí. In ŠIMONČIČ, Jozef. *Dejiny Trnavy*. I. zväzok. Trnava : DAJAMA, 2010, s. 211 a nasl. JANKOVIČ, Vendelín. Myšlienka založenia tlačiarne v Trnave roku 1558. In *Historické štúdie*, roč. 14, 1969, s. 214 - 216.

legdi⁵ kúpil v roku 1577 od viedenských jezuitov ich tlačiareň, v ktorej už v nasledujúcom roku vyšla prvá tlač. Panovník dal hneď po jej založení súhlas na jej činnosť a v roku 1584 dokonca pre ňu vydal osobitné privilégium. Aj napriek prvotným zámerom sa jej edičná činnosť neobmedzila len na vieroučnú a konfesiónalno-polemickú problematiku, ale vydávala aj literatúru osvetového charakteru (napríklad trnavský veršovaný kalendár).⁶ Po Telegdiho smrti (1586) Ostrihomská kapitula a arcibiskupstvo viedli spor o jej vlastníctvo, a tak sa tlačiareň, v prvej fáze najprv len jej časť, presunula do Bratislavy. Tu sa stala základom pre začiatok činnosti arcibiskupskej tlačiarne najmä preto, že Bratislava bola v tomto čase ústredným sídlom úradu ostrihomského arcibiskupa Františka Forgáča, ktorý ju zriadil a spravoval. Podľa najnovších zistení arcibiskupská tlačiareň pôsobila v Bratislave iba desať rokov, v čase protihabsburského šľachtického povstania Gabriela Betlena v roku 1619 bola z bezpečnostných dôvodov prevezená z Bratislavy do Trnavy. Obavy sa však naplnili, G. Betlen tlačiareň skonfiškovoal a dal odviezť do Košíc, takže v rokoch 1620 až 1622 uhorskí jezuiti nemali na domácom území žiadnu tlačiareň a svoju produkciu vydávali vo Viedni. Vznik novej tlačiarne pri bratislavskom jezuitskom kolégiu inicioval ostrihomský arcibiskup a zakladateľ Trnavskej univerzity Peter Pázmaň v roku 1623.⁷ Pravdepodobne v čase založenia univerzity (1635) začali jezuiti reálne uvažovať o presunutí tlačiarne do Trnavy. V roku 1646 už táto tlačiareň vystupuje ako univerzitná,⁸ hoci podľa niektorých zdrojov sa väčšia časť bratislavskej tlačiarne presťahovala do Trnavy až v roku 1652.⁹ Úzka prepojenosť vzťahov medzi trnavskými a bratislavskými jezuitmi aj v oblasti tlačiarň, ktorých produkcia garantovala, okrem iného, tiež kvalitu ich pastoračnej činnosti a školstva, prirodzene existovala naďalej. Existencia univerzity v Trnave však vyžadovala stály a spoľahlivý zdroj potrebnej literatúry v úplne inom meradle. Po rekonštrukcii univerzitných budov bola umiestnená na druhom poschodí „*in aedificio academico*“.¹⁰

Univerzita v Trnave vznikla ako projekt uhorskej rímskokatolíckej cirkvi s jasným rekatolizačným cieľom. Trnavská univerzita výraznou mierou determinovala vedecký a kultúrny život nielen na Slovensku, ale aj v Uhorsku a v celej strednej Európe.¹¹ Ako zdôrazňuje text jej zakladacej listiny (listiny o zriadení Trnavskej univer-

⁵ Mikuláš Telegdi pôsobil v Trnave od roku 1561 ako kanonik a mestský farár, od roku 1570 ako prepošť a v rokoch 1582 až 1586 ako administrátor Ostrihomskej arcidiecézy.

⁶ RADVÁNI, Hadrián. Vznik a dejiny prvej trnavskej tlačiarne. In *Knižničný zborník*. Martin : Matica slovenská, 1968, s. 138.

⁷ FÓRIŠOVÁ, Marta. Interakcia vydavateľských vzťahov medzi Trnavou a Bratislavou. In DOMOVÁ, Miroslava (zost.). *Kniha 2005 : zborník o problémoch a dejinách knižnej kultúry*. Martin : Slovenská národná knižnica, 2005, s. 124 - 131.

⁸ HOLL, Béla. Forrászövegek a pozsonyi nyomdászat történetéhez. In *Magyar könyvszemle*, 1973, s. 377 - 385.

⁹ FÓRIŠOVÁ, Interakcia vydavateľských vzťahov, s. 125 - 126; ECSEDY, Judit. Schauff pozsonyi könyvkiadó kétnyelvű hirdetése. In *Monokgraphia : tanulmányok Monok István születésnapjára*. Budapest : Kossuth, 2016, s. 170 - 173.

¹⁰ ŠIMONČIČ, Jozef. Jelinkovská tlačiareň v Trnave. In ŠIMONČIČ, Jozef. *Mojej Trnave*. Trnava : B-print, 1998, s. 68 - 69.

¹¹ KOČIŠ, František. Vedecký a ideový odkaz Trnavskej univerzity. In ŠIMONČIČ, Jozef (ed.). *Trnavská univerzita 1635 - 1777*. Trnava : Trnavská univerzita 1996, s. 21 - 28.

zity) ostrihomského arcibiskupa a kardinála Petra Pázmaňa¹², vydané v slávnostnej forme dňa 12. mája 1635 v Bratislave, prvým a základným cieľom univerzity bolo „šíriť katolícku vieru v Uhorsku“, ďalším potom „zvelaďovať dôstojnosť najslávnejšieho uhorského národa“ a napokon (čo bolo aj najvýznamnejšou proklamáciou) aj „výchova ľudí pre svetské a cirkevné úrady“.¹³ Univerzita v Trnave mala byť súčasťou univerzitných vzdelávacích ústavov jezuitského typu, preto mala podliehať vedeniu trnavského jezuitského kolégia.¹⁴ Univerzitná kníhtlačiareň sa takmer od založenia univerzity stala jej významnou zložkou. Je nespochybniteľne dôležitou súčasťou jej dejinného vývoja, pričom popri fakultách, gymnáziu, kolégiu, konviktoch, knižnici, hvezdárni a ďalších ustanovizniach univerzity predstavovala samostatnú inštitúciu s vlastnou správou a predpismi.¹⁵ Jej založenie bolo teda ďalším významným medzníkom v dejinách univerzity. Ba možno konštatovať, že v priebehu niekoľkých desaťročí sa stala najväčšou a najproduktívnejšou inštitúciou svojho druhu nielen na Slovensku, ale v celom Uhorsku.¹⁶ Najproduktívnejšia bola jednoznačne v 18. storočí, kedy v nej pracovalo 20 zamestnancov (situácia v roku 1773: 10 sadzačov, 10 tlačiarov a jeden učeň).¹⁷ V roku 1773, po zrušení jezuitskej rehole, prevzal organizáciu jej činnosti štát, presnejšie Miestodržiteľská rada.¹⁸ Súčasne sa uskutočnila pri tejto príležitosti aj rozsiahla inventarizácia, podľa záverov ktorej mala celá univerzitná tlačiareň hodnotu okolo 140 000 zlatých. Tlačiareň, resp. jej podstatné časti, celá písmolejareň a časť knižárne, sa v roku 1777 spolu s univerzitou presťahovali do Budína (presun sa začal 6. marca 1777).¹⁹ V Trnave zostala len menšia časť tlačiarne, ale aj tá bola podriadená Budínu ako filiálka budínskej kráľovskej univerzitnej kníhtlačiarne. Aj táto časť tlačiarne sa však napokon v roku 1797 presťahovala do Budína.²⁰

¹² Peter Pázmaň (1570 – 1637) bol uhorský ostrihomský arcibiskup a prímás, kardinál, turčiansky prepoš, pedagóg, teológ a náboženský spisovateľ. Je považovaný za najvýznamnejšieho predstaviteľa rekatolizácie v Uhorsku. ŠIMONČIČ, Jozef. Rekatolizácia v Uhorsku a Peter Pázmaň. In KOHÚTOVÁ, Mária (ed.). *Kresťanstvo v dejinách Slovenska*. Bratislava : Historický ústav SAV – Slovenská historická spoločnosť pri SAV, 2003, s. 93 – 110.

¹³ Zakladacia listina je publikovaná v edícii dokumentov k dejinám Trnavskej univerzity: ŠIMONČIČ, Jozef – ŠKOVIERA, Daniel. *Trnavská univerzita v dokumentoch (1635 – 1998). Documenta historica Universitatis Tyrnaviensis / Historické dokumenty Trnavskej univerzity*. Bratislava : Typi Universitatis Tyrnaviensis, 2002, s. 17 – 21.

¹⁴ LOPATKOVÁ, Zuzana. Niekoľko poznámok k dejinám jezuitského školstva na Slovensku v novoveku. In LICHNER, Miloš – GRENDOVÁ, Kristína (eds.). *Jezuitské princípy utvárajúce univerzitné vzdelávanie*. Trnava : Dobrá kniha, 2014, CD ROM, s. 63 – 70.

¹⁵ HRADNÝ, Martin. *K dejinám kníhtlačiarstva v Trnave. Regionálna monografia k 400. výročiu trnavskej kníhtlače 1577 – 1977*. Trnava : Okresná knižnica, 1978.

¹⁶ PORIEZOVÁ, Miriam. Vydavateľsko-knižkupecké katalógy trnavskej Akademickej tlačiarne. In KRUŠINSKÝ, Rostislav (ed.). *Problematika historických a vzácných knižných fondů Čech, Moravy a Slezska: sborník z 17. odborné konference Olomouc, 5. – 6. listopadu 2008*. Olomouc : Vědecká knihovna 2009, s. 105 – 114.

¹⁷ CZAKÓ, Elemér. *A királyi magyar egyetemi nyomda története*. Budapest, 1927, s. 192.

¹⁸ RADVÁNI, Hadrián. Knižnica a kníhtlačiareň Trnavskej univerzity. In ČIČAJ, Viliam (ed.). *Trnavská univerzita v slovenských dejinách*. Bratislava : Veda, 1987, s. 221.

¹⁹ Nariadenie cisárovnej Márie Terézie zo dňa 6. marca 1777 presťahovať Trnavskú univerzitu z Trnavy do Budína je publikované v edícii ŠIMONČIČ – ŠKOVIERA, *Trnavská univerzita v dokumentoch (1635 – 1998)*, s. 42 – 45.

²⁰ BUCKO, Vojtech. Pohľad na dejiny kníhtlačiarstva v Trnave. In BANÍK, Augustín Anton (red.). *Sborník Literárno-vedného odboru Spolku sv. Vojtecha*. Trnava : Spolok svätého Vojtecha, 1935, s. 26. Porovnaj

Cenným príspevkom k poznaniu vydavateľskej činnosti a produkcie Trnavskej univerzity sú najmä knižné katalógy (*Catalogus Librorum*). Prvým takýmto katalógom v Uhorsku bol katalóg univerzity z roku 1710, ale aj v ňom sú uvedené také tituly, ktoré dodnes nie sú spoľahlivo identifikované. Ďalšie knižné katalógy boli vydané v rokoch 1743, 1758, 1763, 1770, 1772 a 1774 a záujemcom slúžili ako zoznamy vydaní. Tieto katalógy, počnúc rokom 1743, uvádzali vydania podľa jazykov (*Libri Latini, Hungarici, Slavonici, Ilyrici et Croatici, Germanici etc.*); len pri latinských vydaniach existovalo vecné triedenie (*Ecclesiastici, Scripturistici, Theologici, Conciones et Catechistae, Controversistici, Ascetici, Vitae, Praecatorii, Philosophici, Mathematici, Historici, Humanistici, Varii*). V katalógoch boli zaregistrované aj formáty kníh a ceny (v zlatých a denároch), ale bez uvedeného roku vydania.²¹ Ani staršie, publikované katalógy neevidujú univerzitnú produkciu kompletne. Presnejšie sú novšie bibliografie,²² tou poslednou je bibliografia *Ave Tyrnavia!*, ktorá vyšla ako jubilejná publikácia k 365. výročiu založenia tlačiarne.²³

Čo sa týka objemu produkcie trnavskej univerzitnej tlačiarne, v doterajšej odbornej literatúre nie sú odhady jednotné. Autori vyššie spomenutej jubilejnej publikácie, odvolávajúc sa na výkazy, uvádzajú, že napríklad do roku 1710 vyprodukovala 497 latinských, 180 maďarských, 17 slovenských a 17 nemeckých kníh. A. Zelliger odhaduje jej produkciu v tom čase na 578 titulov. Celkovú knižnú produkciu v Trnave do roku 1797 odhaduje A. Zelliger na 2120 titulov.²⁴ Celkovo možno jej produkciu odhadnúť na približne viac ako 4500 vydaní, počet exemplárov sa odhaduje na niekoľko miliónov.²⁵ Keďže tlačiareň vznikla ako súčasť univerzity, spravovanej jezuitskou rehoľou, už táto skutočnosť definuje jej podstatu ako inštitucionálnu, s jasne vyhranenou konfesionálnou orientáciou a úlohou. Tú predstavovalo naplnenie stanovených zámerov univerzity, teda upevnenie postavenia rímskokatolíckej cirkvi spolu s výchovou a vzdelávaním obyvateľstva prostredníctvom tlačeného slova. Z týchto pochopiteľných a zrejmych dôvodov vydávala univerzitná tlačiareň spočiatku len vydania pre potreby univerzity, teda predovšetkým teologické diela a didaktické knihy (učebnice). Neskôr sa tlačili aj vydania pre jednotlivcov, mestá, cirkevné úrady a ďalšie inštitúcie.²⁶ Z hľadiska obsahu k teologickým postupne pribúdali diela filozofické, apologetické, právnické, lekárske, životopisné, botanické, matematické, poetické, ale aj knihy s historickou, poľnohospodárskou či lexikálnou tematikou. Nenáboženskú produkciu predstavujú predovšetkým kalendáre (z nich

ŠIMONČIČ, Jelinkovská tlačiareň v Trnave, s. 68 – 69.

²¹ RADVÁNI, Knižnica a kníhtlačiareň Trnavskej univerzity, s. 218 – 219.

²² AUGUSTÍNOVÁ, Eva et al. *Bibliografia územne slovacikálnych tlači 18. storočia, zv. 1 – 6*. Martin : Slovenská národná knižnica, 2008.

²³ KÁFER, István – KOVÁCS, Esther. *Ave Tyrnavia! Opera Impressa Tyrnaviae typis academicis 1648 – 1777*. Budapešť; Ostrihom; Trnava : Typi Universitatis Tyrnaviensis, 2013.

²⁴ ZELLIGER, Aloysius. *Pantheon Tyrnaviense*. Tyrnaviae : Typis Soc. s. Adalberti, 1931.

²⁵ RADVÁNI, Hadrián. Kníhtlačiareň Trnavskej univerzity. In ŠIMONČIČ, Jozef (ed.). *Trnavská univerzita 1635 – 1777*. Trnava : Trnavská univerzita, 1997, s. 141 – 148.

²⁶ Napríklad v súvislosti s vojnovými udalosťami sa vydavateľský a tlačiareňský program niekoľkokrát prerušil (ako aj celá činnosť Trnavskej univerzity), napríklad v rokoch 1684 – 1685 sa vyťažili len dve knihy. RADVÁNI, Knižnica a kníhtlačiareň Trnavskej univerzity, s. 215.

najznámejšie *Calendarium Tyrnaviense a Calendarium Typographiae Tyrnaviensis*), divadelné hry či príležitostné spisy.²⁷

Produkcija univerzitetnej tlačiarne vo vidieckom farskom prostredí

Ako sme naznačili v úvode štúdie, produkcia univerzitetnej tlačiarne stále zostáva neprebádaným predmetom výskumu. V rámci územia juhozápadného Slovenska sme si za účelom hlbšej analýzy metódou sondy vybrali niekoľko farností v malo-karpatskom regióne, na Záhorí, na Žitnom ostrove i v bezprostrednom okolí mesta Trnava. Uvedené územie bolo v tomto období súčasťou Bratislavskej stolice, cirkevno-organizačne patrilo do Ostrihomskeho arcibiskupstva a Trnavského vikariátu (ktorý v druhej polovici 18. storočia tvorili arcidiaconáty Komárňanský, Nitriansky, Šaštínsky a Bratislavský).²⁸ Skutočnosť, že sa pramenná báza z inštitucionalizovaného prostredia rímskokatolíckej cirkvi postupne rozširuje o najrozličnejšie typy historických prameňov, ktorými boli – vo vzťahu k našej téme – predovšetkým súpisy, katalógy, inventáre, obežníky či kanonické vizitácie, a že sa sústreďovali (aj) vo vidieckom prostredí, je mimoriadne dôležitá pre zistenie nových poznatkov v lokalitách, o ktorých sa nezachovali žiadne iné historické pramene. Vizitácie nám tak pomáhajú rekonštruovať presný stav farských knižníc na farách, ako v najnižších zložkách cirkevno-organizačnej správy. Ukazuje sa, že rímskokatolícka cirkev mala už od čias stredoveku výbornú organizáciu svojich archívov a knižníc. V 16. storočí v dôsledku reformácie síce rímskokatolícka cirkev stratila množstvo veriach, na verejný život si však stále uchovávala značný vplyv.²⁹ Z uvedeného dôvodu vykonávala aj niektoré funkcie, ktoré jej zverila štátna správa. V 17. storočí mali už v spoločnosti vplyv i protestantské cirkvi, či už augsburského, alebo, na území južného Slovenska, helvétskeho vierovyznania. Dôležitým aspektom v zachovaní cirkevných knižníc a archívov bolo, že jednotlivé cirkvi vlastnili takmer v každej obci murovanú budovu, či to už bol kostol alebo fara. To znamenalo, že boli najlepšie chránené pred rôznymi nebezpečenstvami, akými boli požiare, krádeže a pod. To bolo tiež jedným z dôvodov, prečo sa cirkevné knižnice a archívy zachovali v relatívne dobrej kondícii až dodnes.³⁰

²⁷ RADVÁNI, Knižnica a knižtlačiareň Trnavskej univerzity, s. 216. Porovnaj PORIEZOVÁ, Miriam. Nenáboženská odborná literatúra v produkcii Akademickiej tlačiarne v Trnave (1634 – 1773). In *Sambucus VI*. Trnava : Filozofická fakulta Trnavskej univerzity; Katedra klasických jazykov, 2010, s. 88 – 100.

²⁸ V období 18. storočia bola cirkevno-organizačná štruktúra na území Bratislavskej stolice relatívne stabilná, i keď na najnižšom stupni cirkevnej správy – farách – prichádzalo k istým zmenám z hľadiska ich príslušnosti k tomu-ktorému dekanátu. LOPATKOVÁ, Zuzana. K cirkevnej správe na území juhozápadného Slovenska od druhej polovice 16. do prvej polovice 17. storočia. In *Konštantínove listy*, roč. 6, č. 1, 2013, s. 110 – 121.

²⁹ LOPATKOVÁ, Zuzana. Vývoj cirkevnej správy na území neskoršieho Trnavského vikariátu v 16. – 18. storočí. In RÁBIK, Vladimír a kol. *Vývoj cirkevnej správy na Slovensku*. Kraków : Towarzystwo Slowaków w Polsce; Filozofická fakulta Trnavskej univerzity v Trnave, 2010, s. 335 – 365.

³⁰ KOHÚTOVÁ, Mária. Knihy potrebné pre farára. (Tekov, prvá polovica 17. storočia). In DOMOVÁ, Miroslava (zost.). *Kniha 2006 : zborník o problémoch a dejinách knižnej kultúry*. Martin : Slovenská národná knižnica, 2006, s. 102 – 107. KOHÚTOVÁ, Mária. Osudy liturgických kníh v 17. storočí. In RADOMSKÁ, Jitka (ed.). *K výskumu zámeckých, meštanských a cirkevných knihoven „Vita morsque et li-*

Biskupi boli podľa kanonického práva povinní odovzdávať pápežovi správu o stave svojho biskupstva. Mali taktiež povinnosť pravidelne navštevovať a kontrolovať všetky fary na území im zverených biskupstiev, táto udalosť sa nazývala kanonická vizitácia.³¹ Rímskokatolícka cirkev venovala archívom veľkú pozornosť, každý biskup bol povinný zriadiť biskupský archív, ktorý mal byť umiestnený na bezpečnom mieste. Do archívu mal prístup iba ten, kto získal povolenie od biskupa alebo od generálneho vikára a kancelára. Jednotlivé spisy sa registrovali a vytvárali sa k nim pomôcky. V poslednej štvrtine 18. storočia bola snaha o odborné spracovanie biskupských archívov. Významnú úlohu tu zohral práve ostrihomský arcibiskup Jozef Bařáni.³² V prvom rade nariadil dôsledne oddeliť farské knižnice od farských archívov. V smerniciach bolo určené, že archív sa má rozdeliť na dve časti. Jednu časť mal tvoriť takzvaný starý archív, do ktorého mali byť zaradené spisy, ktoré vznikli do roku 1775. Súčasťou nového archívu mali byť zase spisy, ktoré vznikli po tomto roku, teda od roku 1776. Písomnosti v tomto archíve mali byť rozdelené do ôsmich skupín a v jednotlivých skupinách sa mali ukladať do fasciklov v chronologickom poradí. Na evidenciu a vyhľadávanie spisov sa mali vyhotovovať viaceré pomôcky. Spisy sa evidovali numericky.

Ako sme už naznačili, o existencii farských knižníc v minulosti nás vo veľkej miere informujú kanonické vizitácie. Vizitácie zaznamenávali okrem iných oblastí života farností aj vtedajší stav jednotlivých farských knižníc. Obsahujú dokonca zoznamy kníh, v ktorých boli zapísané cirkevné knihy, používané vo farnosti a knihy farárov. V osobitnej časti vizitácie tak mal vizitátor zistiť, aké má farár vo svojej farnosti knihy, resp. ktoré patrili farskému kostolu a ktoré patrili priamo farárovi. Knižné zoznamy sú vo vizitačnej zápisnici zapísané v časti *Parochia* a sú rozdelené na *Libri Parochiales* a *Libri Ecclesiae*. Bohoslužobné knihy a matriky sú popísané v inej časti kanonickej vizitácie, v časti *Clenodia Ecclesiae*. Osobitným druhom kníh vo farských knižniciach sú cirkevné matriky. Je dôležité poznamenať, že vo vizitačných protokoloch nenájdeme presné bibliografické záznamy, ako ich poznáme dnes, ale názvy kníh sa v nich nezapisovali s celým názvom a v mnohých prípadoch chýba aj uvedenie autorov. Kvôli prehľadnosti a lepšej čitateľnosti sme sa rozhodli uviesť súhrnné informácie k zloženiu jednotlivých farských knižníc v dvoch tabuľkách; v prvej z nich (tab. č. 2)³³ prinášame prehľad produkcie tlačiarne Trnavskej univerzity (mená autorov a názvy diel) a jej zastúpenie na vybraných farách,

brorum historia. "Opera romanica 9. Universitatis Bohemiae Meridionelis. České Budějovice : Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, 2006, s. 351 - 360.

³¹ LOPATKOVÁ, Zuzana. Kanonická vizitácia - k jej interpretácii, limitom a metodologickým otázkam v historickom výskume. In FERIANCOVÁ, Alena - GLEJTEK, Miroslav (zost.). *Prameň - jeho funkcia, význam, interpretácia a limity v historickom výskume*. Nitra : Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre, 2010, s. 69 - 77.

³² LOPATKOVÁ, Zuzana. Realizácia kanonických vizitácií po Tridentskom koncile v Uhorsku na príklade Podhorského dekanátu (do polovice 17. storočia). In DOBROTKOVÁ, Marta - KOHÚTOVÁ, Mária (eds.). *Slovensko a Svätá Stolica*. Zborník z medzinárodnej konferencie. Trnava : Filozofická fakulta Trnavskej univerzity, 2009, s. 160 - 170.

³³ Dve hviezdičky v jednom poli tabuľky znamenajú, že kniha sa nachádzala aj vo farskej, aj vo farárovej knižnici.

v druhej tabuľke súhrnný stav farských knižníc z pohľadu celkového počtu kníh a osobitne kníh z produkcie trnavskej univerzitnej tlačiarne (tab. č. 1).

Knižnica na fare v Dolnom Dubovom patrila už počas batániovskej kanonickej vizitácie farnosti v roku 1782 k tým najrozsiahljším v okolí Trnavy (tab. č. 2 – Stav vybraných farských knižníc v 2. polovici 18. a v 1. polovici 19. storočia). Farskú knižnicu tvorilo 205 knižných titulov v 257 zväzkoch. Z tohto počtu bolo z produkcie tlačiarne Trnavskej univerzity 60 titulov v 65 zväzkoch (tab. č. 1 – Produkcia Trnavskej univerzitnej tlačiarne a jej zastúpenie na vybraných farách).³⁴ Medzi titulmi z trnavskej akademickej tlačiarne sa nachádzali tak diela náboženské, ako aj svetské. K autorom náboženských diel patria i jezuiti Martin Becanus³⁵ a Ján Krstiteľ Príleský (okrem iného aj profesor fyziky a kancelár Trnavskej univerzity).³⁶ Zaujímavosťou je, že Ján K. Príleský je autorom, ktorého diela sa nachádzali v každej farskej knižnici, ktoré sú predmetom našej sondy.³⁷ Početne boli v tejto knižnici zastúpené životopisy svätých.³⁸ V oveľa menšom zastúpení boli v tejto farskej knižnici diela svetského charakteru, z nich dominovali predovšetkým tie s historickými témami.³⁹ Dejiny Uhorska a oblastí, nachádzajúcich sa na Balkáne, spracoval jezuita Anton Hellmar v publikácii, ktorá vyšla v Trnave v roku 1737.⁴⁰ Ďalší zoznam titulov v dolnodubovskej farskej knižnici sa zachoval z roku 1813, pričom jeho porovnanie so zoznamom z roku 1782 prináša viaceré zaujímavé zistenia.⁴¹ V uvedenom období pribudlo v dolnodubovskej farskej knižnici 52 knižných titulov, ktorých súhrnný počet zaznamenal vizitátor v množstve 257 titulov spolu v 351 zväzkoch. Azda túto skutočnosť možno pripísať faktu, že v uvedenom období zastávali post správcu farnosti dvaja predstavitelia slovenských národnoobrodeneckých snáh a aktívni členo-

³⁴ Pri ďalších dvoch tituloch nebolo možné s určitou konštatovať, či boli vydané v Trnave alebo nie, respektíve, kto je autorom daného diela. Archív Trnavskej arcidiecézy Trnava (ďalej ATA TT), fond (ďalej f.) Kanonické vizitácie (ďalej KV), Archidiaconatus Posoniensis, Districtus Szomolanensis, 1782, sign. II., Visitatio canonica Bathyaniana Parochiae possessionis Also Dombensis, s. 22 – 28. KÁFER – KOVÁCS, Ave Tyrnavia!, s. 74, 105, 118, 150 – 151.

³⁵ BECANUS, Martinus. *Compendium manualis controversiarum...* Tyrnaviae : Typ. Academ. s. J., 1738.

³⁶ PRILESZKY, Joannes Baptista. *Tractatus Theologicus de sacramentis In genere, et In specie, de baptismo, confirmatione, eucharistia.* Tyrnaviae : Typis Academicis Societatis Jesu, 1753. Ján Krstiteľ Príleský (1709 – 1790) – narodil sa v Trenčianskej Teplej a v roku 1724 vstúpil do Spoločnosti Ježišovej. Študoval v Leobene, filozofiu na Trnavskej univerzite a v Štajerskom Hradci, teológiu vo Viedni. V Trnave prednášal filozofiu, neskôr aj biblické vedy a teológiu. Bol tiež rektorom Trnavskej univerzity a posledným rektorom univerzity v Košiciach. HOLOŠOVÁ, Alžbeta. Rektori 1635 – 1777, 1992 – 2010. In *Dejiny Trnavskej univerzity 1635 – 1777, 1992 – 2010*. Trnava : Typi Universitatis Tyrnaviensis, 2010, s. 202.

³⁷ PRILESZKY, Joannes Baptista. *Acta sanctorum Ungariae.* Tyrnaviae : Typis Academicis Soc. Jesu, 1743; PRILESZKY, Joannes Baptista. *Tractatus theologicus de Poenitentia.* Tyrnaviae : Typis Academicis Societatis Jesu, 1755; PRILESZKY, Joannes Baptista. *Tractatus theologicus de Deo Uno & Trino.* Tyrnaviae : Typis Academicis Societatis Jesu, 1754.

³⁸ Napríklad SCHMITTH, Nicolaus. *Sancti Cypriani Carthaginensis Archi-Episcopi et Africae totius primatis acta et scripta omnia.* Tyrnaviae : Typis Academicis Societatis Jesu, 1761; BONAVENTURA. *Vita Santi P. Francisci.* Tyrnaviae : Typis Academicis Soceitatis Jesu, 1748.

³⁹ KERI, Franciscus Borgia. *Epitome Historiae Byzantinae.* Tyrnaviae : Typis Academicis, 1743.

⁴⁰ HELLMAR, Antonius. *Series Banorum Dalmatiae, Croatiae, Sclavoniae.* Tyrnaviae : Typis Academicis, 1737.

⁴¹ ATA TT, f. Officium Vicariale Tyrnaviense, oddelenie (ďalej odd.) Kanonické vizitácie (ďalej KV), Archidiaconatus Posoniensis, Districtus Szomolanensis, 1782, sign. II., Visitatio canonica Bathyaniana Parochiae possessionis Also Dombensis, Libri ecclesiae, p. 22 – 28.

via bernolákovského hnutia, Jozef Ignác Bajza⁴² a Ján Koreska.⁴³ Čo je pozoruhodné, na rozdiel od ostatných skúmaných farností, tu počet titulov z produkcie trnavskej tlačiarne poklesol z pôvodných 60 na 48 titulov v 53 zväzkoch (tab. č. 1).⁴⁴ V porovnaní s predošlým obdobím sa väčšina z titulov, vydaných v Trnave, nezmenila.⁴⁵ K novým titulom, vydaným v trnavskej tlačiarňi, patrili katechizmy, životopisy, polemické spisy⁴⁶ a citáty významných starovekých učencov.⁴⁷ Jednou z najznámejších osobností, pôsobiacich na Trnavskej univerzite, bol profesor a rektor Martin Sentiváni, ktorého diela boli uložené aj v dolnodubovskej farskej knižnici. Prvým bola *Oeconomia philosophica*,⁴⁸ v rámci ktorej pojednával o prírodných elementoch, zvieratách, vidieku a hospodárstve. Od M. Sentivániho tam bolo tiež polemické dielo *Turis Babel*, kde opisuje stav (katolíckej) cirkvi v čase pred pôsobením Martina Luthera, počas jeho pôsobenia a tiež po jeho ére, ako aj nezhody medzi reformátormi Lutherom, Zwinglim a Kalvínom.⁴⁹ Najmä pre vidieckych kňazov bola určená kniha Mateja Brandla *Parochus meditans*, v ktorej autor rozoberal stav farnosti, potreby farára, ale taktiež témy rozjímania, horlivosti, trpezlivosti či smrti.⁵⁰ Významným historickým dielom v knižnici bola historická publikácia Františka

⁴² Jozef Ignác Bajza (1755 - 1836) bol jedným z popredných predstaviteľov národne orientovanej a angažovanej prvej generácie slovenských obrodeneckých vzdelancov, prívržencom osvietenských reforiem Jozefa II., a súčasne to bol vzdelaný kňaz, ktorý počas takmer 45-ročnej kňazskej služby pôsobil na farách v Dolnom Dubovom, Prietři a Zbehoch. In PAŠTEKA, Július (ed.). *Lexikón katolíckych kňazských osobností*. Bratislava : Lúč, 2000, s. 43 - 44. LOPATKOVÁ, Zuzana. Jozef Ignác Bajza a jeho pôsobenie vo farnosti Dolné Dubové. In ŽEŇUCHOVÁ, Katarína (ed.). *Jozef Ignác Bajza v kultúrom a literárnom kontexte*. Bratislava : Slavistický ústav Jána Stanislava SAV; Obec Dolné Dubové, 2016, s. 151 - 161.

⁴³ Ján Koreska (1769 - 1844) bol predstaviteľom prvej generácie bernolákovcov, jedným z prvých členov Slovenského učeného tovarišstva. Pôsobil ako kaplán v Senici, ako farár v Prietři a v Dolnom Dubovom. Zaoberal sa predovšetkým poľnohospodárskou osvetou, bol popularizátorom nových moderných poľnohospodárskych poznatkov v tejto oblasti. Prekladal z nemeckého jazyka do bernolákovskej slovenčiny. Bol jedným z tých, ktorí uvádzali bernolákovskú kodifikáciu spisovnej slovenčiny do života. In PAŠTEKA, Lexikón, s. 725 - 726.

⁴⁴ Pri troch dielach nie je možné zo záznamov určiť autora, a teda ani vydavateľa. V prvom prípade ide o už raz uvádzaný titul *Viator Christianus*, v ďalších dvoch prípadoch sú to diela *Manuale confessarii* a *Manuale parochi*. Pri uvedených tituloch sú vždy minimálne dvaja autori, ktorí takéto diela vydali, avšak je možné, že autorom oboch titulov je František Hertzig, ktorý tieto diela vydal práve v Trnave vo viacerých vydaniach. Archív Rímskokatolíckeho farského úradu Dolné Dubové, Visitatio Archidiaconalis Parochiae et Ecclesiae A. Dombensis peracta per reverendissimum dominum Ignatium Zimanyi ... die 23 Junii Anno 1813, p. 13 - 22.; KÁFER - KOVÁCS, Ave Tyrnaviae, s. 119, 132, 151, 153, 156, 161, 168.

⁴⁵ Ide o diela *Notitia Conciliorum Sanctae Ecclesiae* od Jána Cabasutia, päť diel od Jána Krstiteľa Prileského (*Sancti Cypriani Carthaginensis ... Acta et scripta, Tractatus theologiae de sacramentis In genere, Tractatus theologicus de poenitentia, Tractatus theologicus de Deo Uno & Trino a Acta sanctorum Ungariae*), dielo *Bellum sacrum* od Františka Otrokóciho, *Sacerdos Christianus* od Ludovíka Abelliho, *S. Salviani Massiliensis presbyteri opera omnia*, ďalej tiež *Institutio parochi liber* od Pavla Segnera, dve diela Antona Sandiniho - *Historia familiae sacrae a Vitae pontificum Romanorum*, ale aj *Dissertationes ac disquisitiones excerptae ex commentario literali* od Augustína Calmeta, *Manuale controversiticum* od Františka Hertziga, *Epitome historiae Byzantinae* od Františka Borgiu Kériho, *Sermones aurei* od Petra Chryzológa a *Memoriale confessariorum* od Andrea Hieronyma Andreucciho.

⁴⁶ PICHLER, Vitus. *Theologia polemica*. Tyrnaviae : Typis Academicis Societatis Jesu, 1755.

⁴⁷ HYBERNICUM, Thomas. *Flores doctorum*. Tyrnaviae : Typis Academicis Soc. Jesu, 1746.

⁴⁸ SZENTIVÁNYI, Martinus. *Oeconomia philosophica*. Tyrnaviae : Typis Academicis Societ. Jesu, 1746.

⁴⁹ SZENTIVÁNYI, Martinus. *Turis Babel*. Tyrnaviae : Typis Academicis, 1707.

⁵⁰ BRANDL, Matthaues. *Parochus meditans*. Tyrnaviae : Typis Academicis s. J., 1747.

Kaziho *Dejiny Uhorského kráľovstva*,⁵¹ v ktorom autor spracoval uhorské dejiny, pričom čerpal z historických prameňov.⁵² K jednému z najznámejších diel môžeme radiť aj dôležité dielo kardinála Petra Pázmaňa *Hodegus. Igazságra vezérlő Kalauz*. Toto rozsiahle polemické dielo predstavovalo významnú príručku slúžiacu počas rekatolizačných procesov v Uhorsku.⁵³

Smolenice boli dôležitým obchodným a remeselným centrom Smolenického panstva, farnosť patrila v období 18. a 19. storočia cirkevno-organizačne do Smolenického dekanátu, Bratislavského arcidiakonátu a Ostrihomského arcibiskupstva. Čo sa týka tamojšej farskej knižnice, v čase konania batániovskej vizitácie (1782) bolo na fare zaznamenaných 56 knižných titulov, spolu v 95 zväzkoch (tab. č. 1 – Produkcija Trnavskej univerzitnej tlačiarne a jej zastúpenie na vybraných farách).⁵⁴ Z tohto počtu bolo 19 titulov z produkcie trnavskej univerzitnej tlačiarne a len v jednom prípade sa nedalo určiť, či bol daný titul vydaný v Trnave. Vizitátor zapísal iba názov *Concordantiae*.⁵⁵ V Trnave vyšli dve diela s takýmto názvom, autorom oboch bol Andrej Spangár.⁵⁶ Niektoré knihy, ktoré sa nachádzali na fare v Smoleniciach, boli totožné s dielami z dolnodubovskej fary. Ide napríklad o diela *Institutio parochi liber* od Pavla Segnera, *Apparatus biblicus* od Bernarda Lamiho či dve knihy od Jána Krstiteľa Prileského, a to *Tractatus theologicus de sacramentis* a tiež *Tractatus theologicus de poenitentia*. Popri dielach pojednávajúcich o Tridentskom koncile⁵⁷ tu boli uložené aj ďalšie polemické spisy, životopisy, Starý zákon, homílie (kázne), katechetické diela, diela s témou morálky. Jezuita a profesor histórie na univerzite vo Freiburgu Juraj Kolb sa zameral na životopisy pápežov a spracoval prehľad pápežov od sv. Petra až po Benedikta XIII. (ktorého pontifikát je datovaný medzi rokmi 1724 až 1730). Práca tiež obsahuje vybrané štatistiky týkajúce sa rímskych pápežov. Práca bola napísaná ako reakcia voči Jánovi Hübnerovi a ďalším evanjelikom a určená do

⁵¹ KAZY, Franciscus. *Historia regni Hungariae*. Tyrnaviae : Typis Academicis s. J., 1737.

⁵² MIKLOVIČ, Pavol. *Produkcija Trnavskej tlačiarne zachovaná v zbierkach Západoslovenského múzea v Trnave*. [Diplomová práca]. Trnava : Fakulta humanistiky Trnavskej univerzity, Katedra klasických jazykov, 2002, s. 92 – 93, 102 – 103, 140 – 141, 152, 166, 185, 191 – 192, 216 – 217, 275 – 276, 290. František Kazi bol známy nielen ako historik, ale aj ako aktívny pedagóg Trnavskej univerzity. V rokoch 1723 až 1726 bol študentom teológie vo Viedni. Na univerzite v Trnave prednášal etiku, filozofiu, matematiku a kontroverziu a zároveň bol i riaditeľom gymnázia. DROBĚNOVÁ, Zuzana. Študenti a profesori. In *Dejiny Trnavskej univerzity 1635 – 1777, 1992 – 2010*. Trnava : Typis Universitatis Tyrnaviensis, vydavateľstvo Trnavskej univerzity v Trnave, 2010, s. 178.

⁵³ Po prvýkrát vyšlo dielo v roku 1613, v trnavskej akademickej tlačiarne až v roku 1766. TREBATICKÝ, Stanislav. *Kardinál Peter Pázmaň – priateľ Slovákov*. [on-line]. Dostupné na internete: <<https://www.christianitas.sk/kardinal-peter-pazman-slovensky-rodak/>> [21. 7. 2020]. PÁZMÁNY, Péter. *Hodegus. Igazságra vezérlő Kalauz*. Tyrnaviae, 1766.

⁵⁴ ATA TT, f. Officium Vicariale Tyrnaviense, odd. KV, Archidiaconatus Posoniensis, Districtus Szomolanensis, 1782, sign. II., Visitatio canonica Batthyaniana Parochiae oppidi Szomolanensis, Libri ecclesiae, p. 22 – 28.

⁵⁵ ATA TT, f. Officium Vicariale Tyrnaviense, odd. KV, Archidiaconatus Posoniensis, Districtus Szomolanensis, 1782, sign. II., Visitatio canonica Batthyaniana Parochiae oppidi Szomolanensis, Libri ecclesiae, p. 21 – 22 .

⁵⁶ SPANGÁR, Andreas. *Concordantiae Marianaе... Tyrnaviae, 1721, 131 p.*; SPANGÁR, Andreas. *Concordantiae novae universales Tripartitae... Tyrnaviae, 1721*.

⁵⁷ SCHEFFLER, Joannes. *Concilium Tridentinum*. Tyrnaviae : Typis Academicis, 1718.

verejnej dišputy.⁵⁸ František Hertzig je autorom diela pojednávajúceho o záväzkoch farárov a sviatostiach, ktoré malo slúžiť ako príručka.⁵⁹ Podľa ďalšieho zoznamu kníh v smolenickej farskej knižnici z roku 1851 tam bolo 158 knižných titulov spolu v 271 zväzkoch (tab. č. 1).⁶⁰ Z celkového počtu bolo 24 titulov z produkcie trnavskej tlačiarne a len pri troch tituloch nebolo možné určiť konkrétneho autora, a teda ani miesto vydania. Medzi dielami, ktoré vizitátor na fare našiel, bolo viacero titulov, ktoré sú nám známe aj z vizitácií ostatných farností.⁶¹ Jezuita Ján Segedi vypracoval zbierku uhorského práva, ktorá obsahuje právnický úvod pojednávajúci o spravodlivosti, delení práva a ďalej o prirodzenom, občianskom, vojenskom či kanonickom práve.⁶² Jedným z diel Martina Sentivániho je aj *Opusculorum polemicorum*, v ktorom spracoval polemiky týkajúce sa evanjelikov, kalvínov, ich viery a cirkvi. Cieľom diela bolo vyvrátiť „*knižne vydané dielka rôznych bludárov a falošné náuky, sčasti sa upevňuje jasná pravda katolíckeho náboženstva ľahkým a dôkladným spôsobom*“.⁶³ Jedným z diel so svetskou tematikou vo farskej knižnici boli aj *Epistulae Mathiae Corvini*, ktoré vyšli v trnavskej akademickej tlačiarňi v roku 1745.⁶⁴ Dielo bolo vydané pri príležitosti ukončenia bakalárskeho štúdia Františka Nedeckého.⁶⁵

Susedná obec Smoleníc, Trstín, sa nachádzala na významnej tzv. českej ceste spájajúcej už od stredovekých čias krajiny českej koruny s Uhorskom, čím sa priradila k významným komunikáciám na území dnešného Slovenska. Cirkevno-organizačne patrila farnosť do Smolenického dekanátu, Bratislavského arcidiakonátu a Ostrihomského arcibiskupstva. V čase konania vizitácie v roku 1782 zaznamenal vizitátor na miestnej fare 63 knižných titulov (tab. č. 1).⁶⁶ Pri jednotlivých dielach však neuvádzal počet zväzkov, takže tento údaj je v uvedenom súpise neznámy. Zo 63 titulov bolo 15 diel vydaných v Trnave a pri dvoch tituloch nie je možné určiť, o akú konkrétnu knihu ide, a teda, či boli vydané v Trnave alebo v inej tlačiarňi. Autorom jednej z nich je samotný zakladateľ Trnavskej univerzity, kardinál Peter Pázmaň. Tento záznam bol označený len ako *Pazmani Opera*.⁶⁷ Z titulov vydaných

⁵⁸ KOLB, Georgius. *Series Romanorum pontificum cum reflexionibus historicis*. Tyrnaviae, 1732.

⁵⁹ HERTZIG, Franciscus. *Manuale parochi*. Tyrnaviae : Typis Academicis Collegii Societatis Jesu, 1744.

⁶⁰ Archív Rímskokatolíckeho farského úradu Smolenice, Visitatio canonica Ecclesiae Szomolanensis, 13. et 14. Maji 1851 peracta, p. 24 - 32.

⁶¹ K uvedeným dielam patria: *Concilium Tridentinum* od Jána Schefflera, *Medulla theologiae moralis* od Hermana Bussenbauma, *Epistolarum Pauli Manutii* od Pavla Manutia, *Praxis seu forma processualis fori spiritalis* od Pavla Klósa, *De gratia Christi* od Ludovíta Čapodiho, *Flores doctorum* od Tomáša Hybernica, *Instructio practica de conversatione apostolica* od Tobiáša Lochnera, *Series impedimentorum matrimonii impedimentum* od Angela Engelmayra, *Sacerdos Christianus* od Ludovíta Abelliho, *Manuale parochi a Manuale confessarii* od Františka Hertziga, *Sermones aurei* od Petra Chryzológa a posledným bolo dielo *Quotidiana pietatis exercitia sacerdotis catholici*.

⁶² SZEGEDI, Joannes. *Tripatrium iuris Ungarici Tyrocinium*. Tyrnaviae : Typis Academicis, 1734.

⁶³ MIKLOVIČ, Produkcia Trnavskej tlačiarne, s. 50; SZENTIVÁNYI, Martinus. *Opusculorum polemicorum*. Tyrnaviae : Academiae Tyrnaviensis Typographia, 1718.

⁶⁴ *Epistulae Mathiae Corvini*. Tyrnaviae : Typis Academicis Soc. J., 1745.

⁶⁵ KÁFER - KOVÁCS, Ave Tyrnavia!, s. 50 - 51, 75 - 76, 84 - 85, 105, 132 - 133.

⁶⁶ ATA TT, f. Officium Vicariale Tyrnaviense, odd. KV, Archidiaconatus Posoniensis, Districtus Szomolanensis, 1782, sign. II., Visitatio canonica Batthyaniana Parochiae possessionis Nadassiensis, Libri ecclesiae, p. 18 - 23.

⁶⁷ ATA TT, f. Officium Vicariale Tyrnaviense, odd. KV, Archidiaconatus Posoniensis, Districtus Szomolanensis, 1782, sign. II., Visitatio canonica Batthyaniana Parochiae possessionis Nadassiensis, Libri

v trnavskej tlačiarne, ktoré boli totožné s predchádzajúcimi farnosťami, spomenieme diela *Apparatus biblicus* od Bernarda Lamiho, *Concilium Tridentinum* od Jána Schefflera, *Notitia conciliorum sanctae Ecclesiae* od Jána Cabasutia, *Sacerdos Christianus* od Ludovíta Abelliho a *Vitae pontificum Romanorum* od Antónia Sandiniho. Okrem toho sa vo farskej knižnici v Trstíne nachádzali i viaceré hagiografické diela.⁶⁸ V polovici 19. storočia bol obsah farskej knižnice naozaj bohatý a rozmanitý. Podľa zoznamu kníh z roku 1847 farskú knižnicu tvorilo spolu 168 knižných titulov v 246 zväzkoch (tab. č. 2).⁶⁹ Z tohto množstva bolo 53 titulov z produkcie trnavskej univerzitnej tlačiarne a len pri troch dielach nebolo možné určiť, o aké konkrétne dielo ide, a teda ani to, či bolo vydané v Trnave.⁷⁰ S viacerými dielami sa stretávame aj vo farských knižniciach iných farností; ide o autorov ako Ján Krstiteľ Príleský, Angel Engelmayr, František Hertzog, Bernard Lami, Martin Becanus, Martin Sentiváni, Ján Cabasutius a ďalší.⁷¹ Jezuitský kňaz a profesor Štefan Kaprinaj⁷² písal vo svojom diele *Institutio eloquentiae sacrae* o štruktúre snemových, didaktických a morálnych rečí.⁷³ Ďalším zo svetských diel z knižnice trstínskej fary bola aj právnická príručka Štefana Verböcziho obsahujúca zvykové právo a v úvode tiež právnické pojmy.⁷⁴ V knižnom zozname nachádzame aj diela s poznatkami z ob-

ecclesiae, p. 20 – 23.

⁶⁸ *Sancti Salviani Massiliensis presbyteri opera omnia*. Tyrnaviae : Typis Academicis Societatis Jesu, 1752; *Sancti Aurelii Augustini Hipponensis episcopi praecipuorum operum ad doctrinam de gratia christi pertinentium*. Tyrnaviae : Typis Collegii Academici Soc. Jesu, 1767; *Epistolae D. Caecilii Cypriani*. Tyrnaviae : Typis Academicis Societatis Jesu, 1755; PRILESZKY, Joannes Baptista. *Acta et scripta sancti Theophili patriarchae Antiocheni et M. Minutii Felicis*. Tyrnaviae : Typis Collegii Academici Soc. Jesu, 1764.

⁶⁹ Prímási Levéltár Ezertergom (ďalej PL E), Archivum ecclesiasticum vetus, Visitationes canonicae, Lib. 560, I. (1847), Visitatio canonica Parochiae Nadass, p. 13 – 17. Katalóg v kanonickej vizitácii možno porovnať so zoznamom kníh uloženým v súčasnom farskom archíve: Archív Rímskokatolíckeho farského úradu Trstín, RADVÁNI, Hadrián. Katalóg farských kníh v Trstíne. Rukopis, 1974.

⁷⁰ Vizitátor pri Cicerovi uviedol len slovo *Opera*, čo však jasne nedefinuje, o akú knihu išlo, zaznamenal však, že toto dielo malo šesť zväzkov. V ďalšom prípade zoznam uvádza len autora Vergilia. Nasleduje tiež už spomínané dielo *Manuale parochi* bez uvedenia autora. PL E, Archivum ecclesiasticum vetus, Visitationes canonicae, Lib. 560, I. (1847), Visitatio canonica Parochiae Nadass, p. 13 – 17.

⁷¹ Ide o nasledujúce diela: *Tractatus theologicus de Deo Uno & Trino* a *Tractatus theologicus de sacramentis In genere et In specie de baptismo, confirmatione, eucharistia* od Jána Krstiteľa Príleského, *Series impedimentorum matrimonii impedimentum* od Angela Engelmayra, *Manuale confessarii* ako aj *Manuale controversisticum* od Františka Hertzoga, *Medulla theologiae moralis* od Hermana Bussenbauma, *Compendium manualis controversiarum* od Martina Becana, *Apparatus Biblicus* od Bernarda Lamiho, *Joannis Bapt. Molnár e Societate Jesu presbyteri concionum pro dominicis annus unus* od Jána Krstiteľa Molnára, *Sancti Hieronymi presbyteri epistolae selectae* od Jozefa Catalana, *Praxis seu forma processualis fori spiritualis* od Pavla Klósa, *Oeconomia philosophica* od Martina Sentivániho, *Series Romanorum pontificum* od Juraja Kolba, *Concilium Tridentinum* od Jána Schefflera, *Notitia conciliorum sanctae ecclesiae* od Jána Cabasutia, *Veritates Christianae* od Henricha Baldeho, *S. Salviani Massiliensis presbyteri opera omnia* od Salviana Massiliensa, *Quotidiana pietatis exercitia sacerdotis catholici* a nakoniec *Nucleus catecheticus* od Bernardina Mercatora.

⁷² Štefan Kaprinaj (1714 – 1786) bol žiakom Samuela Timona. MARSINA, Richard. Filozofická fakulta 1635 – 1777. In *Dejiny Trnavskej univerzity 1635 – 1777, 1992 – 2010*. Trnava : Typi Universitatis Tyrnaviensis, 2010, s. 77.

⁷³ KAPRINAI, Stephanus. *Institutio eloquentiae sanctae*. Tyrnaviae, 1757.

⁷⁴ WERBÖCZI, Stephanus. *Werboczius illustratus sive decretum Tripartitum iuris consuetudinarii incltyi regni Hungariae*. Tyrnaviae : Typis Collegii Academici Societ. Jesu, 1763.

lasti prírodných vied o ľudskom tele a o zmysloch,⁷⁵ príručku ontológie, kozmológie a psychológie,⁷⁶ diela z oblasti morálnej filozofie,⁷⁷ či o židovskom náboženstve.⁷⁸ Nechýbali životopisy⁷⁹ či jedno z najvýznamnejších diel slovenskej historiografie, práca *Imago antiquae Hungariae* od Samuela Timona,⁸⁰ ktorá predstavuje základy kritickej historiografie v rámci Uhorska a vo svojej dobe dielo slúžilo ako učebnica dejín a zemapisu v Uhorsku.

Ďalšou skúmanou farskou knižnicou je farská knižnica vo farnosti Dolná Krupá, táto obec bola centrom Dolnokrupského panstva. Vzhľadom na jej veľkosť a ľudnatosť je prekvapujúce, že v druhej polovici 18. storočia bolo na miestnej fare len málo kníh, konkrétne 22 knižných titulov v 35 zväzkoch. Z nich z produkcie trnavskej akademickej tlačiarne dokonca pochádzal len jeden titul.⁸¹ Išlo o dielo Andreja Koleniča *Stella triplex, sive sermones panegyrico-morales In omnia festa per regnum Hungariae celebrari solita*,⁸² ktoré prvýkrát vyšlo v roku 1713.⁸³ Ide o zbierku oslavnomoralných rečí prednášaných v Uhorsku na všetky sviatky. V priebehu niekoľkých desaťročí však do farskej knižnice pribudlo množstvo knižných jednotiek. Uvedenú skutočnosť možno pripísať správcovi farnosti v Dolnej Krupej Jánovi Köntöšovi,⁸⁴ predstaviteľovi bernolákovského hnutia, a zároveň aktívnemu členovi Slovenského učeného tovarišstva. Zoznam kníh z roku 1813 zaznamenal 302 knižných titulov v 379 zväzkoch (tab. č. 1). Z nich bolo až 87 titulov z produkcie trnavskej univerzitnej tlačiarne, čo je obrovský nárast v porovnaní s jediným titulom zaznamenaným v zozname z roku 1782.⁸⁵ Medzi titulmi, ktoré sa stali súčasťou farskej knižnice v Dolnej Krupej, sú viaceré, ktoré sme už spomínali v súvislosti s ostatnými farnos-

⁷⁵ REVICZKY, Antonius. *Elementa philosophiae naturalis*. Tyrnaviae : Typis Academicis Societatis Jesu, 1757.

⁷⁶ IVANCICS, Joannes. *Institutiones metaphysicae*. Tyrnaviae : Typis Academicis Societatis Jesu, 1758.

⁷⁷ BAUMEISTER, M. Fridericus Christianus. *Philosophiae moralis*. Tyrnaviae : Typis Tyrnaviensibus, 1775.

⁷⁸ MEDICUS, Paulus. *Ritus ac mores Hebraeorum*. Tyrnaviae : Typis Academicis Societatis Jesu, 1758.

⁷⁹ SANDINI, Antonius. *Disputationes historicae*. Tyrnaviae : Typis Collegii Academici Soc. Jesu, 1767.

⁸⁰ TIMON, Samuel. *Imago antiquae Hungariae*. Tyrnaviae : Typis Academicis, 1735. Samuel Timon (1675 – 1736) pochádzal z Trenčianskej Turnej, vstúpil do jezuitskej rehole a patril k najvýznamnejším študentom Gabriela Hevenešiho. MARSINA, Filozofická fakulta 1635 – 1777, s. 76.

⁸¹ ATA TT, f. Officium Vicariale Tyrnaviense, odd. KV Archidiaconatus Poseniensis, Districtus Szomolanensis, 1782, sign. II., Visitatio canonica Batthyaniensis Parochiae oppidi Also Korompanensis, Libri ecclesiae, p. 16 – 23.

⁸² KOLLENICZ, Andreas. *Stella triplex, sive sermones panegyrico-morales In omnia festa per regnum Hungariae celebrari solita*. Tyrnaviae : Typ. Academ. s. J., 1713.

⁸³ KÄFER – KOVÁCS, Ave Tyrnavia!, s. 91.

⁸⁴ Ján Köntöš (1769 – 1831) sa narodil v Hronskom Beňadiku, v roku 1794 sa stal absolventom teológie v Generálnom seminári v Bratislave. Bol členom Slovenského učeného tovarišstva. Ako kaplán pôsobil v Topoľčiankach a od 21. mája 1804 sa stal farárom v Dolnej Krupej. Zomrel 14. marca 1831 v Dolnej Krupej, kde bol aj pochovaný. PETRÁŠ, Stanislav. *Kostol sv. Ondreja v Dolnej Krupej*. Dolná Krupá : OZ Korompa, 2011, s. 87 – 88.

⁸⁵ U štyroch titulov nie je možné určiť, či boli vydané v Trnave, ani autora daného diela. K nim patrí dielo *Manuale parochi* bez uvedeného autora, už spomínaný *Viator Christianus*, pri Ovidiovi je uvedené len *Opera* a posledným prípadom bolo uvedenie autora Tomáša Hemerkena Kempenského. Archív Rímskokatolíckeho farského úradu Dolná Krupá, Visitatio canonica, Also Korompa, 1813, p. 28 – 35.

fami. Ide o diela autorov ako Mikuláš Hanapus, Bernard Lami, Ján Krstiteľ Príleský, František Hertzig, Anton Sandini, Ludovít Abelli a ďalších (tab. č. 2).⁸⁶

Najpočetnejšie boli teologické diela z oblasti dogmatiky a morálky,⁸⁷ nechýbalo tu ani polemické dielo Martina Sentivániho⁸⁸ *Doctrina fidei Christianae Ecclesiae*.⁸⁹ Významne boli tiež zastúpené právnické⁹⁰ a historické diela.⁹¹ V roku 1751 boli v trnavskej univerzitnej tlačiarňi vydané cvičenia zbožnosti určené pre katolíckych kňazov na rozličné náboženské témy, pričom kniha obsahuje aj modlitby k svätým, k Panne Márii a modlitby určené na rôzne príležitosti.⁹² Anton Erber zostavil filozofickú príručku, ktorá bola po prvýkrát vydaná v Trnave v roku 1752 a druhé vydanie vyšlo o desať rokov neskôr.⁹³ Ďalší autori, ktorých diela sa na dolnokrupskej fare nachádzali, boli František Kéri, Ján Šajnovič, Jozef Hladký, Ján Molnár, Ján Tolvaj a ďalší (tab. č. 2).⁹⁴

Ďalšia vybraná farnosť je Borský Mikuláš nachádzajúca sa na Záhori, z cirkevno-organizačného hľadiska patrila do dekanátu Moravský Svätý Ján, do Šaštínskeho arcidiakonátu a Ostrihomského arcibiskupstva.⁹⁵ Tu vizitátor v roku 1788

⁸⁶ Ide o diela: *Exempla biblica* od Mikuláša Hanapusa, *Apparatus biblicus* od Bernarda Lamiho, *Epistolae D. Caecilii Cypriani*, ďalej *Introductio novelli operarii* od Jána Fila, tri diela Františka Hertzigu – *Manuale confessarii*, *Manuale parochi* a *Manuale controversisticum*, tiež *Sancti Hieronymi presbyteri epistolae selectae*, dielo *Flores doctorum* od Tomáša Hybernica, dvojzväzkové dielo *Casus conscientiae* od pápeža Benedikta XIV., *Theologia polemica* od Vita Pichlera, tri diela Jána Krstiteľa Príleského – *Tractatus theologicus de sacramentis*, *Tractatus theologicus de Deo Uno & Trino* a *Acta et scripta sancti Theohili*, potom *Opera omnia* od sv. Salviana Massiliensa, *Sermones aurei* od Petra Chryzológa, *Series impedimentorum matrimonii* od Angela Engelmayra, *Notitia conciliorum sanctae ecclesiae* od Jána Cabasutia, dva zväzky *Epitome historiae Byzantinae* od Františka Kériho, *Series Romanorum pontificum* od Juraja Kolba, ďalšie dielo o rímskych pápežoch – *Vitae pontificum Romanorum* od Antona Sandiniho, *Sacerdos Christianus* od Ludovíta Abelliho, rozjímania sv. Augustína v diele *Meditationes, institutiones theologicae dogmatico-scholastico-morales* od Mikuláša Schmidta a tiež *Philippicae sacrae* od Alexandra Szöréniho.

⁸⁷ DANES, Petrus Ludovicus. *Institutiones doctrinae christianae sive compendium theologiae dogmaticae & moralis*. Tyrnaviae : Typis Academicis Societatis Jesu, 1755; BUSSENBAUM, Hermanus. *Medulla theologiae moralis*. Tyrnaviae : Typis Academicis Societatis Jesu, 1725; MERCATORIS, Bernardinus. *Nucleus catecheticus*. Tyrnaviae : Typis & Sumptibus Academicase Soc. Jesu Typographiae, 1728; MOLNÁR, Joannes Baptista. *Concionum pro dominicis annus unus*. Tyrnaviae : Typis Collegii Academici Soc. Jesu, 1765.

⁸⁸ Martin Sentiváni (1633 – 1705) pochádzal z Liptovského Jána, vstúpil do Spoločnosti Ježišovej, vyštudoval filozofiu vo Viedni a teológiu v Trnave, ktorú tiež dokončil vo Viedni. Pôsobil v kolégiu v Košiciach, na univerzite vo Viedni a tiež ako profesor matematiky, filozofie a hebrejčiny na Trnavskej univerzite. Bol tiež dekanom Filozofickej a aj Teologickej fakulty v Trnave i rektorom Trnavskej univerzity. HOLOŠOVÁ, Rektori Trnavskej univerzity, s. 189.

⁸⁹ SZENTIVÁNYI, Martinus. *Doctrina fidei christianae ecclesiae*. Tyrnaviae : Typis Academicis, 1708.

⁹⁰ KHLÓSZ, Paulus. *Praxis seu forma processualis fori spiritualis*. Tyrnaviae : Typis Academicis Societatis Jesu, 1751.

⁹¹ TUROCZI, Ladislaus. *Ungaria suis cum regionibus ceterisque terrae dotibus reges item Ungariae*. Tyrnaviae : Typis Academicis Soc. Jesu, 1729; SCHWANDTNER, Joannes Georgius. *Scriptores rerum Hungaricarum veteres*. Tyrnaviae : Typis Collegii Academici Societatis Jesu, 1765; SANDINI, Antonius. *Historia apostolica*. Tyrnaviae : Typis Academicis Soc. Jesu, 1749.

⁹² *Quotidiana pietatis exercitia sacerdotis catholici*. Tyrnaviae : Typis Academicis Societatis Jesu, 1751.

⁹³ ERBER, Antonius. *Institutiones dialecticae*. Tyrnaviae : Typis Collegii Academici Societatis Jesu, 1762.

⁹⁴ Archív Rímskokatolíckeho farského úradu Dolná Krupá, ŠKODA, Jozef. Zoznam kníh rímskokatolíckeho farského úradu v Dolnej Krupej. Strojopis, 2011.

⁹⁵ Archív Rímskokatolíckeho farského úradu Borský Mikuláš, Visitatio canonica Batthyaniana Parochiae Bur Sancti Nicolai, 29. Julii 1788, s. 97 – 99.

zaevidoval knižnicu s 58 titulmi v 75 zväzkoch, z ktorých 16 titulov bolo vydaných v akademickej tlačiarňi Trnavskej univerzity (tab. č. 1). Pokiaľ ide o konkrétne tituly v Borskom Mikuláši, s väčšinou knižných titulov z dielne Trnavskej univerzity sme sa už mali možnosť stretnúť pri predchádzajúcich farnostiach, keďže tituly boli zväčša rovnaké. Ide o dielo Andreja Koleniča *Stella triplex, sive sermones panegyrico-morales In omnia festa per regnum Hungariae celebrari solita*, ktoré vyšlo po prvýkrát v roku 1713, prácu kňaza Jána Schefflera pojednávajúcu o Tridentskom koncile *Concilium Tridentinum*. Ďalej bola v knižnici príručka duchovného pastiera k otázkam viery *Casus conscientiae* od pápeža Benedikta XIV., vlastným menom Prospera Lambertiniho, práca biskupa Mansiho o rôznych cirkevných pojmoch, ale aj životopis pápeža Leva I. a jeho reči, taktiež reči svätého Petra Chryzológa, či byzantské dejiny od Františka Borgiu Kériho.⁹⁶ Jedným z diel Martina Sentivániho, ktoré bolo súčasťou farskej knižnice, bola už spomínaná práca *Opusculorum polemicorum*, v ktorom spracoval polemiky týkajúce sa evanjelikov, kalvínov, ich viery a cirkví. Tiež bolo vo farskej knižnici už uvádzané dielo Pavla Klósa *Praxis seu forma processalis fori spiritualis* určené pre študentov práva.⁹⁷

V susednej Petrovej Vsi patriacej tiež z cirkevno-organizačného hľadiska do dekanátu Moravský Svätý Ján, Šaštínskeho arcidiakonátu a Ostrihomského arcibiskupstva bola farská knižnica skromnejšia, a to v počte 14 knižných titulov v 17 zväzkoch, pričom len dva tituly boli z dielne Trnavskej univerzity (tab. č. 1). Popri Dolnej Krupej išlo o farnosť, kde bolo koncom 18. storočia zaznamenaných najmenej knižných titulov z dielne trnavskej univerzitnej tlačiarne, a aj v dvoch známych prípadoch išlo o už spomínané diela *Stella triplex, sive sermones panegyrico-morales In omnia festa per regnum Hungariae celebrari solita* od Andreja Koleniča a *Notitia conciliorum* od Jána Cabasutia.⁹⁸

Zaujímavá je skutočnosť, že pomerne málo tlačí z trnavskej univerzitnej tlačiarne sa nachádzalo na niektorých farách na Žitnom ostrove. Uvedená situácia panovala v druhej polovici 18. storočia napríklad na fare v Kostolných Kračanoch patriacej v období 18. a 19. storočia cirkevno-organizačne do Žitnoostrovného dekanátu, Bratislavského arcidiakonátu a do Ostrihomského arcibiskupstva. Vizitátor v roku 1781 našiel vo farskej knižnici spolu 53 titulov v 65 zväzkoch, z ktorých len dve boli z trnavskej univerzitnej tlačiarne (tab. č. 1).⁹⁹ Vo farskej knižnici v Kostolných Kračanoch mali v zbierke prácu Jána Bussenbauma, v ktorej sa venoval prikázaniam týkajúcim sa morálky, pravidiel ľudského a morálneho konania, ale aj významným cirkevným predstaviteľom, ako boli reformátori, pápeži a duchovní otcovia.¹⁰⁰ Spomenieme i dielo provinciála, profesora a historika Gabriela Heveneših *Aucupium innocentiae*, ktoré však vyšlo po prvýkrát v Štajerskom Hradci už v roku 1685. Ďalší zoznam farských kníh prináša kanonická vizitácia farnosti z roku 1846. Vizitátor

⁹⁶ MIKLOVIČ, Produkcia Trnavskej tlačiarne, s. 39, 49, 100, 161, 167, 234 – 235, 238, 240.

⁹⁷ KHLÓSZ, *Praxis seu forma processalis fori spiritualis*, Tyrnaviae : Typis Academicis Societatis Jesu, 1751.

⁹⁸ Archív Rímskokatolíckeho farského úradu Petrova Ves, Visitatio canonica Batthyanyana Ecclesiae Petrovillensis, 30. Septembris 1788 (nečíslované strany).

⁹⁹ Archív Rímskokatolíckeho farského úradu Kostolné Kračany, Batthyanyana Visitatio Parochiae Eghaz Karcensis, 1781 die 3. Octobris peracta, p. 43 – 45.

¹⁰⁰ BUSSENBAUM, Hermanus. *Medulla theologiae moralis*. Tyrnaviae : Typis Academicis Societatis Jesu, 1725.

pri svojej návšteve vo farnosti Kostolné Kračany v tomto roku zaznamenal existenciu knižnice v rozsahu 117 titulov v 168 zväzkoch, z ktorých bolo však len 15 titulov z produkcie tlačiarne Trnavskej univerzity (tab. č. 1).¹⁰¹ Z autorov, s dielami ktorých sme sa už stretli, spomenieme Antona Sandiniho a jeho prácu *Disputationes historicae Antonii Sandini ad vitas pontificum Romanorum*, dielo *Filozofická ekonómia* od Martina Sentivániho, *Concilium Tridentinum* od Jána Schefflera, *Flores doctorum* od Tomáša Hybernica, ďalej prácu Bernarda Mercatorisa *Nucleus catecheticus*, 85 rečí s náboženskou tematikou v diele Petra Chryzológa, *Tractatus theologicus de angelis* od Andreja Jaslinského, prácu *Memoriale confessoriorum* od Andreja Hieronyma Andreucciho či teologický traktát z pera Jána Krstiteľa Prileského.¹⁰² V roku 1743 vyšla v Trnave aj práca Petra Firmiana *Cyges Gallus* obsahujúca náboženské úvahy na rôzne témy, v jej závere sa nachádzajú filozofické tézy.¹⁰³

Na fare v Trhovej Hradskej, ktorá rovnako ako Kostolné Kračany v období 18. a 19. storočia patrila cirkevno-organizačne do Žitnoostrovneho dekanátu, Bratislavského arcidiakonátu a do Ostrihomského arcibiskupstva, sa nachádzala rozsiahla farská knižnica. Zoznam kníh, ktorý prináša kanonická vizitácia farnosti Trhová Hradská z roku 1782, hovorí o tom, že na miestnej fare sa nachádzalo 35 titulov diel v 45 zväzkoch, pričom len tri tituly boli vydané v Trnave (tab. č. 1).¹⁰⁴ Fara disponovala, čo sa týka produkcie trnavskej univerzitnej tlačiarne, už spomínanými prácami Tomáša Höflichu *Centuria funebris*, *Concilium Tridentinum* od Jána Schefflera, a tretím bolo právnické dielo Štefana Verböciho. V Trhovej Hradskej sa ďalšia vizitácia uskutočnila v roku 1830 a v rámci nej zaznamenal vizitátor najväčší počet kníh z farností, ktoré sme skúmali.¹⁰⁵ Podľa vizitácie sa na fare nachádzalo 337 knižných titulov spolu v 696 zväzkoch, z ktorých až 35 titulov bolo z produkcie tlačiarne Trnavskej univerzity (tab. č. 2). Viaceré z týchto titulov boli aj vo farských knižniciach iných farností, či už je to *Polemická teológia* od Víta Pichlera, teologický traktát profesora Jána Krstiteľa Prileského, životopis a reči pápeža Leva I., práca o cirkevných konciloch a synodách od Jána Cabasutia, práca Jána Ivančiča *Metafyzické základy*, dielo pojednávajúce o ustanoveniach prijatých na Tridentskom koncile od Filipa Chiffletiho, či *Obraz starého Uhorska* od Samuela Timona. Nechýbali diela z právnickej oblasti, napríklad profesor uhorského práva a advokát Štefan Hustý je autorom príručky hovoriacej v troch častiach o práve, spravodlivosti a výsadách.¹⁰⁶ Jedným z najznámejších profesorov pôsobiacich na Trnavskej univerzite, ktorého

¹⁰¹ Pri štyroch tituloch sa nedá určiť autor, prípadne konkrétne dielo, a teda, či práce boli vydané v Trnave alebo nie. Archív Rímskokatolíckeho farského úradu Kostolné Kračany, Visitatio Archidiaconalis Ecclesiae et Parochiae Egyhaz Karcensis per illustrissimum ac reverendissimum dominum Adalbertum Pogány ... die 16. Augusti 1846 peracta, p. 57 - 71; Conscriptio proventuum de anno 1802, p. 22 - 25.

¹⁰² Archív Rímskokatolíckeho farského úradu Kostolné Kračany, Visitatio Archidiaconalis Ecclesiae et Parochiae Egyhaz Karcensis per illustrissimum ac reverendissimum dominum Adalbertum Pogány ... die 16. Augusti 1846 peracta, p. 57 - 71; Conscriptio proventuum de anno 1802, p. 22 - 25.

¹⁰³ FIRMIANUS, Petrus. *Cyges Gallus*. Tyrnaviae : Typis Academicis Societ. Jesu, 1743.

¹⁰⁴ Archív Rímskokatolíckeho farského úradu Trhová Hradská, Bathyaniana Visitatio Parochiae Vásárút, 1782, s. 25 - 26.

¹⁰⁵ Archív Rímskokatolíckeho farského úradu Trhová Hradská, Visitatio canonica Archidiaconalis Ecclesiae et Parochiae Vásárút, 1830, p. 43 - 46.

¹⁰⁶ HUSZTY, Stephanus. *Iuris prudentia practica*. Tyrnaviae : Typis Collegii Academici Societatis Jesu, 1766.

diela vychádzali taktiež v univerzitetnej tlačiarne, bol Martin Sentiváni. Práve jeho encyklopedické dielo *Miscellanea*¹⁰⁷ bolo taktiež súčasťou farskej knižnice v Trhovej Hradскеj.¹⁰⁸

Možnosti recepcie produkcie univerzitetnej tlačiarne

Stav farských knižníc v sledovanom období je dôkazom skutočnosti, že sa knižná produkcia kvantitatívne rozširovala, čo bolo dané aj jej väčšou faktickou dostupnosťou vo farských knižniciach. Z pohľadu recepcie produkcie akademickej tlačiarne a najmä recipientského prostredia sú však kanonické vizitácie ako pramenný materiál značne limitované, hoci súčasne je nevyhnutné dodať, že chýba akákoľvek iná pramenná báza, ktorá by v tomto období dokázala dať uspokojivé a spoľahlivé odpovede na tieto otázky. Chýbajú nám informácie o konkrétnom kultúrno-komunikačnom transfere publikovaných diel. Vo výsledku priniesla analýza vidieckych farských knižníc napriek tomuto konštatovaniu viacero zaujímavých zistení. Univerzitná tlačiareň bola vlastne nielen vydavateľom, ale aj nakladateľom, distribútorom a kníhkupectvom. Ukazuje sa, že práve farnosti v blízkosti Trnavy disponovali väčším množstvom prác z produkcie trnavskej akademickej tlačiarne. Môže to súvisieť aj so skutočnosťou, ktorú sme už načrtli v úvode, totiž po presťahovaní Trnavskej univerzity do Budína v roku 1777 bola bývalá univerzitná knižnica rozdelená na tri časti, a to tak, že tretina kníh bola prevezená do Budína, tretina zostala v Trnave pre Kráľovskú akadémiu a tretina bola rozdelená medzi okolité farnosti. Zloženie farských knižníc tak bolo výsledkom pôsobenia viacerých faktorov. Časť kníh bola do knižníc pridelená „zhora“, časť bola súčasťou rokmi budovanej farskej knižnice, a niektoré knihy na fare – v miestnej farskej knižnici – zostávali aj z pôvodnej farárovej knižnice.

Recipientské zázemie prirodzene poukazuje na zúžený okruh adekvátne intelektuálne pripravených záujemcov, čo bolo vo vidieckom prostredí značne determinujúcim faktorom. Objednávateľmi a čitateľmi produkcie akademickej tlačiarne Trnavskej univerzity boli v prvom rade kňazi, vo vidieckom prostredí správcovia farností, ktorí boli v tomto prostredí takmer výlučnými vzdelanými predstaviteľmi inteligencie. V duchu jozefínskych reforiem mal byť farár pastorm veriacich v pôvodnom zmysle slova pastier, teda intelektuálnym vodcom svojich farníkov poučujúcim ich v prípade núdze a ukazujúcim im „pravdu“ nielen v náboženských, ale tiež v ďalších otázkach, na ktoré ľudové vrstvy so svojím intelektom a kognitívnymi schopnosťami nestačili.¹⁰⁹ Kňaz mal byť teda primerane vzdelaný a zorientovaný v najnovších poznatkoch, a zároveň schopný sprostredkovať ich konzervatívnym ľudovým vrstvám. Predpokladáme, že vzhľadom na obmedzené možnosti vzdelávania v nami skúmanom prostredí a nízku gramotnosť obyvateľstva sa v období do prvej polovice 19. storočia len zriedkavo stávalo, že si obyvateľstvo iniciatívne požičiavalo knihy z farskej knižnice. Čo je teda podstatné, dialo sa to prostredníctvom

¹⁰⁷ SENTIVÁNYI, Martinus. *Curiosiora et selectiora variarum scientiarum miscellanea*. Tyrnaviae : Typis Academicis, 1689.

¹⁰⁸ MIKLOVIČ, Produkcia Trnavskej tlačiarne, s. 31, 188, 199, 241 – 242.

¹⁰⁹ NEŠPOR, Zdeněk R. *Náboženství na prahu nové doby. Česká lidová zbožnosť 18. a 19. století*. Ústí nad Labem : Albis international, 2006, s. 364 a i.

kňazov, že sa informácie z kníh z produkcie Trnavskej univerzity, a to predovšetkým vo výrazových prostriedkoch kázni, nedeľných škôl, katechéz a vzdelávania detí, vo veľkej miere obracali na široké masy veriaceho obyvateľstva. Koniec koncov, v obciach so slovenským obyvateľstvom sa to markantne prejavovalo aj v počte titulov, vychádzajúcich v slovenskom jazyku.

Predpokladáme, že najdôležitejší význam mala z týchto výrazových prostriedkov práve kázeň, ktorá bola primárne súčasťou liturgie. Je nepochybné, že príprava kázne už z pohľadu výstavby, štruktúry a čo najefektívnejšieho uplatnenia (aj) rekatolizačných prvkov v súlade s jej zámerom či účelom vyžadovala využitie všetkých možných dostupných zdrojov.¹¹⁰ Kázeň bola vždy písaná s myšlienkou na nejakú konkrétnu udalosť, či už nedeľu, sviatok, ale aj špeciálne príležitosti, ako mohol byť pohreb alebo konsekrácia kostola. Osobitne môžeme spomenúť zaujímavé typy kázni, určené na poučenie obyvateľstva, ako napríklad vyhýbanie sa alkoholizmu a iným závislostiam.¹¹¹ V súvislosti s primárne moralistickým účelom sa objavuje aj ich úloha edukácie obyvateľstva, hoci prirodzene nie v zmysle organizovanej, inštitucionalizovanej výučby. Táto forma vzdelávania mala „zastrešiť“ oblasť vierouky, mala nábožensky a morálne kultivovať, šíriť osvetu (napríklad ohľadom životných návykov) či informácie o spoločenských udalostiach, a mala tak robiť bez ohľadu na vek či spoločenské postavenie obyvateľstva. Z tohto pohľadu bola dôležitá aj tematická rôznorodosť farskej knižnice ako primárneho zdroja všetkých informácií.

Pri kázni ako špecifickom žánri ľudovej kultúry¹¹² je v rámci recepcie knižnej produkcie nevyhnutné uvedomiť si ten rozmer, že primárne nebola určená na šírenie v písomnej podobe, a teda na čítanie širokému okruhu čitateľov. Limity spočívajú aj v tom, že nevieme, aký dosah mali informácie a vedomosti sprostredkovaných textov na svojich recipientov, čo je podmienené viacerými faktormi, predovšetkým schopnosťami a zručnosťami kazateľa, ale aj počtom ľudí, zúčastnených na kázni. V tomto smere sa môžeme stotožniť s poznaním R. van Dülmena, ktorý v kontexte recepcie kázni dospel k záveru, že „*nie je v našich silách rekonštruovať mieru vnímania jednotlivcov v danom momente a ich rozsah porozumenia predneseného, prípadne šírenie týchto vedomostí ďalej*“.¹¹³ Môžeme sa len domnievať, že poznáme východiskové záznamy a predpokladať, že produkcia univerzitnej tlačiarne mala na svojich recipientov nepochybne markantný dosah, a to práve vzhľadom na fakt, že vo vidieckom prostredí bol klérus častokrát jediným sprostredkovateľom kultúrnych či spoločenských vedomostí.

Aj po jazykovej stránke je vidieť rozdiely v jednotlivých farských knižniciach. Predpokladané recipientské zázemie možno identifikovať na základe jazykových

¹¹⁰ VRABLEC, Jozef - FABIAN, Anton. *Homiletika 1. - 2. [základná a materiálnej]*. Trnava : Spolok sv. Vojtecha, 2001; BRTÁŇOVÁ, Erika. *Na margo staršej literatúry: zo žánrovej problematiky 11. - 18. storočia*. Bratislava : Kalligram, 2012; BRTÁŇOVÁ, Erika. *Slovo Pánovo zostáva naveky: z kázňovej tvorby slovenských spisovateľov 18. - 19. storočia*. Bratislava : Veda, vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied, 2018.

¹¹¹ HLADKÝ, Juraj - KRASNOVSKÁ, Elena (eds.). *Slovenská kazateľská tvorba 19. storočia v dejinných súvislostiach a v spoločenskom kontexte obdobia: materiály z vedeckej konferencie : (Trnava 12. - 14. septembra 2005)*. Trnava : Spolok svätého Vojtecha, 2006.

¹¹² BURKE, Peter. *Lidová kultura v rané novoveké Evropě*. Praha : Argo, 2005, s. 162 - 164.

¹¹³ DÜLMEN, Richard van. *Kultura a každodenní život v raném novověku: (16. - 18. století). Náboženství, magie, osvícenství*. Praha : Argo, 2006, s. 60 - 62.

a obsahových výsledkov analýz. Zloženie farskej knižnice reflektuje jazykovú preferenciu svojich percipientov, ale do určitej miery svedčí aj o jazykovej vybavenosti správcov farností či národnostnej charakteristiky miestneho obyvateľstva, čo rezonuje najmä vo viacjazyčnom prostredí Uhorska. V našom prípade to v plnej miere reflektuje situáciu na Žitnom ostrove. V sledovaných farských knižniciach sa nachádzali diela minimálne v štyroch jazykoch – v latinčine, nemčine, maďarčine a slovenčine. Veľmi dôležitú úlohu zohrával jazyk taktiež v otázke konfesionalizácie ako istého prejavu náboženskej príslušnosti.¹¹⁴ Kým na konci 18. storočia, v čase vykonávania baňaniovských vizitácií, boli knihy vo všetkých farnostiach v latinskom jazyku a len výnimočne sa medzi nimi nachádzala inojazyčná literatúra, zoznamy farských kníh v plnej miere odrážajú skutočnosť, že v tomto období v našom priestore pribúdalo vydávanie kníh v národných jazykoch. A tak v prvej polovici 19. storočia sa už situácia zmenila a okrem toho, že farské knižnice sa kvantitatívne rozrástli, pribudli v nich aj diela v národných jazykoch. Stále prevažovali práce v latinskom jazyku, ale pribúdali desiatky prác v nemeckom, maďarskom, ale i v slovenskom jazyku. Aj v otázke publikácií v národných jazykoch situácia zodpovedala etnickým pomerom, teda kým vo farnostiach so slovenským obyvateľstvom z mimolatinskej knižnej produkcie prevažovali po nemecky a slovensky písané publikácie, vo farnostiach na Žitnom ostrove (napríklad v Kostolných Kračanoch či Trhovej Hradskej) pribudli desiatky diel písaných po maďarsky a nemecky. Z autorského hľadiska jasne prevažujú v sledovaných knižných zbierkach domáci autori. Je viac než logické, že vzhľadom na jasný profil Trnavskej univerzity sú autormi najčastejšie príslušníci jezuitskej rehole, z ktorých takmer všetci tvorili, vedecky bádali a vyučovali na univerzite, čo bola až do poštátneho panovníčkou Máriou Teréziou výlučná prax.¹¹⁵ Je známe, že jezuitskí pedagógovia boli pripravovaní všestranne, napriek tomu univerzitná prax v jednotlivých vedných disciplínach, najmä od začiatku 18. storočia, prinášala špecializáciu autorov v určitom odbore.

Záver

Produkcia univerzitnej tlačiarne sa stávala dôležitým misijným a napokon i agitačným prostriedkom, ktorý prostredníctvom popularizácie slúžil laickej konfesionalizácii. Recipientami knižnej produkcie sa stávali postupne sa rozširujúce spoločenské vrstvy, pričom tento posun sa ešte viac rozšíril v nasledujúcom 19. storočí, kedy ho ešte viac posilnil nástup romantizmu. Záujem kňazov o literárne, teologické a vedecké diela ich viedol k systematickému budovaniu knižníc na farách. Okrem toho mal každý kňaz svoje knižné tituly, ktoré boli v jeho vlastníctve, a ktoré si často bral so sebou pri zmene pôsobiska. Túto skutočnosť dokumentuje i vyššie zmienený fakt, že aj v knižných zoznamoch boli knihy rozdelené na dve časti, a to knihy patriace kostolu, a knihy patriace farárom. Rozširovanie knižných zbierok

¹¹⁴ LOPATKOVÁ, Zuzana. Národnostné zloženie obyvateľstva Podhorského dekanátu vo svetle kanonickej vizitácie z roku 1634. In RÁBIK, Vladimír – DOBROTKOVÁ, Marta (eds.). *Studia historica Tyrnaviensia VI*. Trnava : Filozofická fakulta TU v Trnave, 2006, s. 149 – 162.

¹¹⁵ LOPATKOVÁ, Zuzana. Mária Terézia a reforma Trnavskej univerzity (1769 – 1777). In VAŘEKA, Marek (ed.). *Císařovna Marie Terezie a střední Evropa*. Hodonín : Mesto Hodonín, Masarykovo múzeum v Hodoníne, 2019, s. 29 – 53.

umožňovalo zdokonaľovať zoznamy a knihy členiť tematicky, najčastejšie na teologické spisy (tie boli najpočetnejšie), potom kázne, právnické a filozofické diela, reči a poéziu, historické a zemepisné diela a podobne. Nemožno v tomto zmysle ani opomenúť osvietenké, sociálne a náboženské princípy stelesnené jozefínskymi reformami. Ak teda v týchto intenciách uvažujeme o kňazovi ako nenahraditeľnom sprostredkovateľovi informovanosti a vzdelanosti, do budúcnosti by bolo zaujímavé a prínosné sledovať prepojenie jeho kazateľskej a katechetickéj činnosti vo farnosti s produkciou trnavskej univerzitnej tlačiarne.

Počas takmer 130 rokov svojho pôsobenia vydávala univerzitná tlačiareň v Trnave diela náboženské, didaktické, vedecké i vedecko-populárne, mala výrazný podiel na vzostupe Trnavy ako kultúrno-vzdelávacieho centra dnešného Slovenska, ale svojím spôsobom aj na rozvoji slovenskej kultúry a vedy, literatúry i národného povedomia. Bezpochyby možno konštatovať, že produkcia univerzitnej tlačiarne v plnej miere odrážala aktuálne spoločenské, politické, náboženské a kultúrne dianie v Uhorsku. Ukazuje sa, že existencia a pôsobenie Trnavskej univerzity, a osobitne produkcia univerzitnej tlačiarne, ktorá sprístupňovala a tak rozširovala vedecké poznatky vo viacerých jazykoch nielen pre obyvateľov mesta a širokého okolia, ale prakticky všade tam, kam sa dostala jej produkcia, mala mimoriadne dôležitý podiel na význame Trnavy ako kultúrneho a vedeckého centra Uhorska.

Tab. 1 Produkcia Trnavskej univerzitnej tlačiarne a jej zastúpenie na vybraných farách

Farnosť	Rok	Knihy spolu		Tlačiareň TU		Bez udania vydavateľa/ konkrétneho diela	
		Tituly	Zväzky	Tituly	Zväzky	Tituly	Zväzky
Borský Mikuláš	1788	58	75	16	17	-	-
Dolná Krupá	1782	22	35	1	1	-	-
Dolné Dubové	1782	205	257	60	65	2	9
Kostolné Kračany	1781	53	65	2	2	2	2
Petrova Ves	1788	14	17	2	2	-	-
Smolenice	1782	56	95	19	19	1	1
Trhová Hradská	1782	35	45	3	3	1	1
Trstín	1782	63		15		2	
Dolná Krupá	1813	302	379	87	100	4	5
Dolné Dubové	1813	257	351	48	53	3	3
Kostolné Kračany	1846	117	168	15	18	4	4
Smolenice	1851	158	271	24	26	3	3
Trhová Hradská	1830	337	696	35	55	-	-
Trstín	1847	168	246	53	64	3	8

Tab. 2 Stav vybraných farských knižníc v 2. polovici 18. a v 1. polovici 19. storočia

Autor	Názov diela	D. Krupá 1782	D. Dubové 1782	Smolenice 1782	Tesin 1782	B. Mikuláš 1788	P. Ves 1788	T. Hradská 1782	K. Kráča- ny 1781	D. Krupá 1813	D. Dubové 1813	Smolenice 1851	Tesin 1847	T. Hradská 1830	K. Kráča- ny 1846	
	Acta Concilii Nicaeni ex concilio...		*													
	Breviarium scripturisticum in dominicalia totius...		*		*						*		*			
	Calendarium Tyrnavense ad annum Christi 1688										*					
	Catechismus ex decreto SS. Concilii Tridentini...										*					
	Compendium vitae, virtutum et miraculorum...									*						
	Defensio B. Virginis Mariae, et priorum eius...											*				
	Dialogus inter parochum veteranum et novitum...		*									*				
	Fasciculus triplex exorcismorum...		*													
	Josephi Regis serenissimi archiducis Josephi...												*			
	Ordo officii divini recitandi juxta ritum...									*	*					
	Quotidiana pietatis exercitia sacerdotis catholici		*							*		*	*			
	Secura saluti servata seu methodus vitae status...										*					
Abelly, Ludovicus	Sacerdos Christianus SS. seu Energeti Manducto...		*		*					*	*	*				
Andreucci, Andreas Hieronymus	Memoriale Confessorum sive de Sacramento...		*							*	*					*
Arvai, Georgius	Selectae e profanis scriptoribus historiae											*		*		
Aurelius, Augustinus Sanctus	Confessionum libri tredecim...									*						

Aurelius, Augustinus Sanctus	Manuale... Theologiae laurea candidati...																							
Aurelius, Augustinus Sanctus	Meditationes		*		**															*				
Aurelius, Augustinus Sanctus	Præcipuorum operum ad doctrinam...		*																					
Aurelius, Augustinus Sanctus	Selectae epistolae polemicæ... honor...				*																			
Aurelius, Augustinus Sanctus	Soliloquia. Auditoribus obliata, Sanctus dum liteses...				*																			
Avancinus, Nicolaus	Vita et doctrina Jesu Christi																			*				
Balde, Henricus	Veritates christianæ								*											*				
Baumeister, M. Friedericus	Philosophiæ moralis																			*				
Becanus Martin	Compendium manualis contro- versiarum...				*															*				
Benedictus, XIV. papa	Ad causas conscientiaæ...				**				*											*				
Benedictus, XIV. papa	Constitutio, qua ampliatür episcopis facultas							*												*				
Benger, Nicolaus	Promptuarium privilegiorum confessariorum...																			*				
Berti, Joannes	Breviarium historiae eccle- siasiticæ				*															*				
Berzevici, Georgius	Traictatus de tertia pte D. Thomæ de...																			*				
Beuvelet, Matthias	Meditationes de præcipuis veritatibus																							
Boethius Ancius Maullius	De consolatione philosophiæ libri 5. Honor...																			*				
Bona, Joannes	De sacrificio missæ... dum... positiones ex...																			*				
Bonaventura	Vita Sancti P. Francisci Seraphici				*															*				
Bossuet, Jacobus Benignus	Doctrinæ catholicæ																			*				

Brandl, Matthaeus	Parochus medians																		
Bussenbaum, Hermannus	Metulla theologiae moralis	*														*			
Cabasutus, Joannes	Notitia Conciliorum Sanctae Ecclesiae	*	*	*	*											*	*	*	*
Calino, Caesar	Samuel edificus, sive sermones sacro-morales	*																	
Calnet, Augustinus	Dissertationes ac Diquisiones excerptae...	*														*			
Ceva, Thomas	Iesus puer poema...									*						*			
Cicero, Marcus Tullius	Epistolae selectae...															*			
Cornaesus, Melchior	Arsoteles redivivus romano-catholicus	*																	
Corvinus, Matthias	Epistolae ad pontifices, imperatores, reges...																	*	
Csapodi, Ludovicus	De Deo et divinis eius atributis							*											
Csapodi, Ludovicus	De gratia Christi							*										*	
Csapodi, Ludovicus	De religione							*											
Cyprianus, Sanctus	Epistolae...								*									*	
Danes, Petrus Ludovicus	Institutiones doctrinae christiane sive...															*	*		
de Kempfle, Thomas H.	De imitatione Christi															*			
Dionallevi, Alexander	Az igaz penitencia-tartó...															*			
Drexelius, Jeremias	Nem után fogó viág vagy:is Műnden-főte...															*	*		
Engelmayr, Angelus	Series impedimentoꝝ matri-monii impedimentoꝝ							*								*	*	*	*
Erber, Antonius	Institutiones dialecticae															*			

Eber, Antonius	Theologiae speculativae tractatus																			**
Fabri, Honoratus	Euphyander seu vir ingeniosus																		*	
Faciolati, Jacobus	Compendiana Graece grammatices institutio																		*	
Ferrarius, Guido	De rebus gestis Eugenii principis..	*																	*	
Filo, Joannes	Introductio novelli operanti ad exponendam...		*																*	
Firmaeus, Petrus	Cyges Gallus																			*
Flavius, Josephus	Hebraei scriptoris antiquissimi de bello iudaeo..																		*	
Francolinus, Balhasar	Tirocinium theologicum	*																	*	
Gaso, Stephanus	Bellica Hungarorum fortitudo..	*																	*	
Gautruche, Pierre	Historia poetica																		*	
Gotti, Vincentius Ladovicus	De eligenda inter dissentientes christianos...	*																	*	
Gregorius I. papa, Sanctus	Liber regulate pastoralis	*	*	*															*	
Hanapus, Nicolaus	Exempla Biblica in materias morales distributa..	*																	*	
Hanapus, Nicolaus	Flores Biblicae, sive loci communes..																		*	
Hardunus, Joannes	Concellium Nicaenum		*																*	
Hellmar, Antonius	Series Banorum Dalmatiae, Croatiae, Slavoniae	*																	*	
Hertzig, Franciscus	Manuale confessarii seu methodus munus..																		*	
Hertzig, Franciscus	Manuale Controversiarum seu Methodus..	*																	*	
Hertzig, Franciscus	Manuale parochi																		*	

Hevenesi, Gabriel	Manuductio animae ad coelum sive cura...	*																	
Hevenesi, Gabriel	Quadragesima sancta										*								
Hevenesi, Gabriel	Speculum innocentiae, sive vita... B. Aloysii...										*								
Hidi, Gregorius	Celebriorum Hungariae urbium celebriora...										*								
Hieronymus, Sanctus	Epistolae selectae...										*								
Hlaski, Josephus	Liber de impeditis, inci- tamens...										*								
Höflich, Thomas	Centuria funeris in seoriam vitae humanae...	*		**		*					*							*	*
Horatius, Quintus Flaccus	Opera																	*	*
Houdry, Vincentius	Bibliotheca concionaria completens...																	*	*
Huszty, Stephanus	lurs prudentia practica																	*	*
Hybernicus, Thomas	Flores doctorum										*							*	*
Chiffiteous, Philippus	Canones et decreta sacro-sancti et oecumenici...										*							*	*
Chrysologus, Petrus	Sermones auri			*		*					*							*	*
Chrysostomus, Joannes	De sacerdotio libri sex					*												*	*
Illyés, Stephannus	Catecheses doctrinae Chris- tianae...																	*	*
Illyés, István	Fasciculus miscellaneus. Az az némelly...										*							*	*
Ivanosics, Joannes	Institutiones logicae in usum discipulorum...	*																*	*
Ivanosics, Joannes	Institutiones metaphysicae																	*	*
Jaszlinsky, Andreas	Institutiones logicae, in usum discipulorum...																	*	*

Jaszlinsky, Andreas	Tractatus Theologicus de angelis																				*	
Kapi, Gabriel	Institutiones Christianae de sacramenta et ...																	*				
Kaprinai, Stephanus	Instituto eloquentiae sanctae																	*	*			*
Kazy, Franciscus	Historia regni Hungariae													*								
Keri, Franciscus Borgia	Disertatio physica de corpore												*									
Keri, Franciscus Borgia	Epitome Historiae Byzantinae											*										
Kihász, Páulus	Praxis seu forma processualis fore spiritualis											*										*
Kolb, Georgius	Series Romanorum pontificum cum relextonibus...							*														*
Kollinócs, Gabriel	Posthuma memoria Josephi Esterházi de Galantha																					*
Kolleniz, Andreas	Augusta porta et arcta via, quae ducit ad vitam...												*									*
Kolleniz, Andreas	Stella triplex, sive sermones paenegyrico- morales...										*		*									*
Koppi, Carolus	Selectae propositiones ex universa philosophia...																	*				*
La Croix, Franciscus	Horulus Marianus, sive praxes variae colendi...										*											*
Lammormaini, Guilielmus	Ferdinandus II. Romanorum imperatoris virtutes																	*				*
Lamy, Bernardus	Apparatus biblicus										*	*	*									*
Le Lorrain de Vallemont, Pierre	Historia Veteris Testamenti												*									*
Leo I, papa, Sanctus	Opera omnia. P. I. Sermones ad populum...										*	*	*									*
Lipsius, Justus	Politicorum sive civilis doctrinae liber 3																					*
Lochner, Tobias	Instructio de confessionibus...																	*				*

Raisani, Joannes	Inenerium athei, ad veritatis viam deducti	*														*			
Raisani, Joannes	Opusculum de vera et falsa fidei regula	*																	
Reeb, Georgius	Distinctiones et axiomata philosophica	*																	
Rendek, Joannes Josephus	Eptome, seu compendium universae doctrinae...							*											
Revitzky, Antonius	Astronomiae physicae juxta Newtoni principia...							*											
Revitzky, Antonius	Elementa philosophiae naturalis																*		
Sajnovics, Joannes	Demonstratio. idioma Ungaro- rum et Laponum...									*									
Salesius, Franciscus	Philothea seu Introductio ad viam spiritualem										*						*		
Salvianus, Massiliensis	Opera omnia... cum commo- nitorio							*									*		
Sandini, Antonius	Disputationes historicae																*		*
Sandini, Antonius	Historia apostolica									*									
Sandini, Antonius	Historia familiae sacrae	**																	
Sandini, Antonius	Vitae Pontificum Romanorum	*						*											
Scarpulus, Laurentius	Ceramen spirituale...																		
Segner, Paulus	Instituto parochi liber	*						*											
Segner, Paulus	Instructio confessarii, sive opusculum in quo...																**		
Servevus, Michael	Desiderius Dialogus sive expedi- tia ad Deum...	*																	
Scheffer, Joannes	Conallium Tridentinum							*		**	*						*		*
Schmitt, Nicolaus	Archi-episcopi Strigonenses compendio facti...	*															*		*

Szóbery, Alexander	Philippicae sacrae																																																	
Tamburinus, Thomas	Methodus expeditae confessionis	*																																																
Tapolsáni, Laurentius	Academicus ens naturale...																										*																							
Tapolsáni, Laurentius	Centuria casuum...																																																	
Tapolsáni, Laurentius	Quinquagena casum. Theses ex universa ...															*																																		
Tapolsáni, Laurentius	Tractatus de peccatis, gratia et merito...	*																																																
Tilkowski, Adalbertus	Cura medica animae																																																	
Timon, Samuel	Imago antiquae Hungariae																																																	
Tobay, Joannes	Ortus et progressus almae archi-episcopalis Soc. ...																																																	
Turocz, Ladislaus	Ungaria suis cum regionibus ceterisque terrae...																																																	
Visoczany, Franciscus	Hecatombe sacra sive centuria concionum...	*																																																
Werbkezi, Stephanus	Werbocius illustratus sive decretum Tripartitum...																																																	

Pramene

- Prímási Levéltár Esztergom
Archivum ecclesiasticum vetus
Archív Trnavskej arcidiecézy Trnava
Fond Kanonické vizitácie
Officium Vicariale Tyrnaviense, oddelenie Kanonické vizitácie
Archív Rímskokatolíckeho farského úradu Borský Mikuláš
Visitatio canonica Batthyaniana Parochiae Bur Sancti Nicolai, 1788
Archív Rímskokatolíckeho farského úradu Dolná Krupá
Visitatio canonica, Also Korompa, 1813
ŠKODA, Jozef. Zoznam kníh rímskokatolíckeho farského úradu v Dolnej Krupě. Strojopis, 2011
Archív Rímskokatolíckeho farského úradu Dolné Dubové
Visitatio Archidiaconalis Parochiae et Ecclesiae A. Dombensis peracta per reverendissimum dominum Ignatium Zimanyi, 1813
Archív Rímskokatolíckeho farského úradu Kostolné Kračany
Batthyaniana Visitatio Parochiae Egyhaz Karcensis, 1781
Visitatio Archidiaconalis Ecclesiae et Parochiae Egyhaz Karcensis per illustrissimum ac reverendissimum dominum Adalbertum Pogány, 1846
Conscriptio proventuum de anno 1802
Archív Rímskokatolíckeho farského úradu Petrova Ves
Visitatio canonica Batthyaniana Ecclesiae Petrovillensis. 1788
Archív Rímskokatolíckeho farského úradu Smolenice
Visitatio canonica Ecclesiae Szomolanensis, 1851
Archív Rímskokatolíckeho farského úradu Trhová Hradská
Batthyaniana Visitatio Parochiae Vásárút, 1782
Visitatio canonica Archidiaconalis Ecclesiae et Parochiae Vásárut, 1830
Archív Rímskokatolíckeho farského úradu Trstín
RADVÁNI, Hadrián. Katalóg farských kníh v Trstíne. Rukopis, 1974.

Literatúra

- AUGUSTÍNOVÁ, Eva et al. *Bibliografia územne slovacikálnych tlačí 18. storočia, zv. 1 - 6*. Martin : Slovenská národná knižnica, 2008.
BUSSENBAUM, Hermanus. *Medulla theologiae moralis*. Tyrnaviae : Typis Academicis Societatis Jesu, 1725.
BAUMEISTER, M. Fridericus Christianus. *Philosophiae moralis*. Tyrnaviae : Typis Tyrnaviensibus, 1775.
BECANUS, Martinus. *Compendium manualis controversiarum...* Tyrnaviae : Typ. Academ. s. J., 1738.
BONAVENTURA. *Vita Santi P. Francisci*. Tyrnaviae : Typis Academicis Societatis Jesu, 1748.
BRANDL, Matthaëus. *Parochus meditans*. Tyrnaviae : Typis Academicis s. J., 1747.
BRTÁŇOVÁ, Erika. *Na margo staršej literatúry: zo žánrovej problematiky 11. - 18. storočia*. Bratislava : Kalligram, 2012.
BRTÁŇOVÁ, Erika. *Slovo Pánovo zostáva naveky: z kázňovej tvorby slovenských spisovateľov 18. - 19. storočia*. Bratislava : Veda, vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied, 2018.

- BUCKO, Vojtech. Pohľad na dejiny kníhtlačiarstva v Trnave. In BANÍK, Augustín Anton (red.). *Sborník Literárno-vedného odboru Spolku sv. Vojtecha*. Trnava : Spolok svätého Vojtecha, 1935.
- BURKE, Peter. *Lidová kultura v raně novověké Evropě*. Praha : Argo, 2005.
- CZAKÓ, Elemér. *A királyi magyar egyetemi nyomda története*. Budapest, 1927.
- DANES, Petrus Ludovicus. *Institutiones doctrinae christianae sive compendium theologiae dogmaticae & moralis*. Tyrnaviae : Typis Academicis Societatis Jesu, 1755.
- DOLINSKÝ, Juraj. Teologická fakulta 1635 - 1777. In *Dejiny Trnavskej univerzity 1635 - 1777, 1992 - 2010*. Trnava : Typi Universitatis Tyrnaviensis, 2010, s. 79 - 103.
- DROBĚNOVÁ, Zuzana. Študenti a profesori. In *Dejiny Trnavskej univerzity 1635 - 1777, 1992 - 2010*. Trnava : Typis Universitatis Tyrnaviensis, 2010, s. 157 - 179.
- DŮLMEN, Richard van. *Kultura a každodenní život v raném novověku: (16. - 18. století). Náboženství, magie, osvícenství*. Praha : Argo, 2006.
- ECSEDY, Judit. Schauff pozsonyi könyvkiadó kétnyelvű hirdetése. In *Monographia : tanulmányok Monok István születésnapjára*. Budapest : Kossuth, 2016, s. 170 - 173.
- Epistolae D. Caecilii Cypriani*. Tyrnaviae : Typis Academicis Societatis Jesu, 1755.
- Epistolae Mathiae Corvini*. Tyrnaviae : Typis Academicis Soc. J., 1745.
- ERBER, Antonius. *Intitutiones dialecticae*. Tyrnaviae : Typis Collegii Academici Societatis Jesu, 1762.
- FIRMIANUS, Petrus. *Cyges Gallus*. Tyrnaviae : Typis Academicis Societ. Jesu, 1743.
- FÓRIŠOVÁ, Marta. Interakcia vydavateľských vzťahov medzi Trnavou a Bratislavou. In DOMOVÁ, Miroslava (zost.). *Kniha 2005 : zborník o problémoch a dejinách knižnej kultúry*. Martin : Slovenská národná knižnica, 2005, s. 124 - 131.
- HELLMAR, Antonius. *Series Banorum Dalmatiae, Croatiae, Sclavoniae*. Tyrnaviae : Typis Academicis, 1737.
- HERTZIG, Franciscus. *Manuale parochi*. Tyrnaviae : Typis Academicis Collegii Societatis Jesu, 1744.
- HLADKÝ, Juraj - KRASNOVSKÁ, Elena (eds.). *Slovenská kazateľská tvorba 19. storočia v dejinných súvislostiach a v spoločenskom kontexte obdobia: materiály z vedeckej konferencie : (Trnava 12. - 14. septembra 2005)*. Trnava : Spolok svätého Vojtecha, 2006.
- HOLL, Béla. Forrásszövegek a pozsonyi nyomdászati történetéhez. In *Magyar könyvszemle*, 1973, s. 377 - 385.
- HOLOŠOVÁ, Alžbeta. Rektori 1635 - 1777, 1992 - 2010. In *Dejiny Trnavskej univerzity 1635 - 1777, 1992 - 2010*. Trnava : Typi Universitatis Tyrnaviensis, 2010, s. 183 - 211.
- HRADNÝ, Martin. *K dejinám kníhtlačiarstva v Trnave. Regionálna monografia k 400. výročiu trnavskej kníhtlače 1577 - 1977*. Trnava : Okresná knižnica, 1978.
- HUSZTY, Stephanus. *Iuris prudentia practica*. Tyrnaviae : Typis Collegii Academici Societatis Jesu, 1766.
- HYBERNICUM, Thomas. *Flores doctorum*. Tyrnaviae : Typis Academicis Soc. Jesu, 1746.
- IVANCICS, Joannes. *Institutiones metaphysicae*. Tyrnaviae : Typis Academicis Societatis Jesu, 1758.
- JANKOVIČ, Vendelín. Myšlienka založenia tlačiarne v Trnave roku 1558. In *Historické štúdie*, roč. 14, 1969, s. 214 - 216.
- KÁFER, István - KOVÁCS, Esther. *Ave Tyrnavia! Opera Impressa Tyrnaviae typis academicis 1648 - 1777*. Budapešť; Ostrihom; Trnava : Typi Universitatis Tyrnaviensis, 2013.
- KAPRINAI, Stephanus. *Institutio eloquentiae sanctae*. Tyrnaviae, 1757.
- KAZIMÍR, Štefan. Kultúrny život mesta v 16. - 18. storočí. In ŠIMONČIČ, Jozef (ed.). *Dejiny Trnavy. I. zväzok*. Trnava : DAJAMA, 2010, s. 209 - 214.
- KAZY, Franciscus. *Historia regni Hungariae*. Tyrnaviae : Typis Academicis s. J., 1737.

- KHLÓSZ, Paulus. *Praxis seu forma processualis fori spiritualis*. Tyrnaviae : Typis Academicis Societatis Jesu, 1751.
- KERI, Franciscus Borgia. *Epitome Historiae Byzantinae*. Tyrnaviae : Typis Academicis, 1743.
- KOČIŠ, František. Vedecký a ideový odkaz Trnavskej univerzity. In ŠIMONČIČ, Jozef (ed.). *Trnavská univerzita 1635 – 1777*. Trnava : Trnavská univerzita, 1996, s. 21 – 28.
- KOHÚTOVÁ, Mária. Knihy potrebné pre farára. (Tekov, prvá polovica 17. storočia). In DOMOVÁ, Miroslava (ed.). *Kniha 2006 : zborník o problémoch a dejinách knižnej kultúry*. Martin : Slovenská národná knižnica, 2006, s. 102 – 107.
- KOHÚTOVÁ, Mária. Osudy liturgických kníh v 17. storočí. In RADOMSKÁ, Jitka (ed.). *K výzkumu zámeckých, měštanských a církevních knihoven „Vita morsque et librorum historia.“ Opera romanica 9*. Universitatis Bohemiae Meridionelis. České Budějovice : Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, 2006, s. 351 – 360.
- KOLB, Georgius. *Series Romanorum pontificum cum reflexionibus historicis*. Tyrnaviae, 1732.
- KOLLENICZ, Andreas. *Stella triplex, sive sermones panegyrico-morales In omnia festa per regnum Hungariae celebrari solita*. Tyrnaviae : Typ. Academ. s. J., 1713.
- LOPATKOVÁ, Zuzana. Mária Terézia a reforma Trnavskej univerzity (1769 – 1777). In VAŘKA, Marek (ed.). *Císařovna Marie Terezie a střední Evropa*. Hodonín : Mesto Hodonín; Masurekovo muzeum v Hodoníne, 2019, s. 29 – 53.
- LOPATKOVÁ, Zuzana. Jozef Ignác Bajza a jeho pôsobenie vo farnosti Dolné Dubové. In ŽEŇUCHOVÁ, Katarína (ed.). *Jozef Ignác Bajza v kultúrnom a literárnom kontexte*. Bratislava : Slavistický ústav Jána Stanislava SAV; Obec Dolné Dubové, 2016, s. 151 – 161.
- LOPATKOVÁ, Zuzana. Kanonická vizitácia – k jej interpretácii, limitom a metodologickým otázkam v historickom výskume. In FERIANCOVÁ, Alena – GLEJTEK, Miroslav (eds.). *Prameň – jeho funkcia, význam, interpretácia a limity v historickom výskume*. Nitra : Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre, 2010, s. 69 – 77.
- LOPATKOVÁ, Zuzana. K cirkevnej správe na území juhozápadného Slovenska od druhej polovice 16. do prvej polovice 17. storočia. In *Konštantínove listy*, 2013, roč. 6, č. 1, s. 110 – 121.
- LOPATKOVÁ, Zuzana. Niekoľko poznámok k dejinám jezuitského školstva na Slovensku v novoveku. In LICHNER, Miloš – GRENDOVÁ, Kristína (eds.). *Jezuitské princípy utvárajúce univerzitné vzdelávanie*. Trnava : Dobrá kniha, 2014, CD ROM, s. 63 – 70.
- LOPATKOVÁ, Zuzana. Realizácia kanonických vizitácií po Tridentskom koncile v Uhorsku na príklade Podhorského dekanátu (do polovice 17. storočia). In DOBROTKOVÁ, Marta – KOHUTOVÁ, Mária (eds.). *Slovensko a Svätá Stolica. Zborník z medzinárodnej konferencie*. Trnava : Filozofická fakulta Trnavskej univerzity, 2009, s. 160 – 170.
- LOPATKOVÁ, Zuzana. Vývoj cirkevnej správy na území neskoršieho Trnavského vikariátu v 16. – 18. storočí. In RÁBIK, Vladimír a kol. *Vývoj cirkevnej správy na Slovensku*. Kraków : Towarzystwo Słowaków w Polsce; Filozofická fakulta Trnavskej univerzity v Trnave, 2010, s. 335 – 365.
- LOPATKOVÁ, Zuzana. Národnostné zloženie obyvateľstva Podhorského dekanátu vo svetle kanonickej vizitácie z roku 1634. In RÁBIK, Vladimír – DOBROTKOVÁ, Marta (eds.). *Studia historica Tyrnaviensia VI*. Trnava : Filozofická fakulta Trnavskej univerzity v Trnave, 2006, s. 149 – 162.
- MARSINA, Richard. Filozofická fakulta 1635 – 1777. In *Dejiny Trnavskej univerzity 1635 – 1777, 1992 – 2010*. Trnava : Typi Universitatis Tyrnaviensis, 2010, s. 63 – 78.
- MEDICUS, Paulus. *Ritus ac mores Hebraeorum*. Tyrnaviae : Typis Academicis Societatis Jesu, 1758.
- MERCATORIS, Bernardinus. *Nucleus catecheticus*. Tyrnaviae : Typis & Sumptibus Academicae Soc. Jesu Typographiae, 1728.

- MIKLOVIČ, Pavol. *Produkcija Trnavskej tlačiarne zachovaná v zbierkach Západoslovenského múzea v Trnave*. [Diplomová práca]. Trnava : Fakulta humanistiky Trnavskej univerzity, Katedra klasických jazykov, 2002.
- MOLNÁR, Joannes Baptista. *Concionum pro dominicis annus unus*. Tyrnaviae : Typis Collegii Academici Soc. Jesu, 1765.
- NEŠPOR, Zdeněk R. *Náboženství na prahu nové doby. Česká lidová zbožnosť 18. a 19. století*. Ústí nad Labem : Albis international, 2006.
- PAŠTEKA, Július (ed.). *Lexikón katolíckych kňazských osobností*. Bratislava : Lúč, 2000.
- PÁZMÁNY, Péter. *Hodegus. Igazságra vezerlő Kalauz*. Tyrnaviae, 1766.
- PETRÁŠ, Stanislav. *Kostol sv. Ondreja v Dolnej Krupej*. Dolná Krupá : OZ Korompa, 2011.
- PICHLER, Vitus. *Theologia polemica*. Tyrnaviae : Typis Academicis Societatis Jesu, 1755.
- PORIEZOVÁ, Miriam. Nenáboženská odborná literatúra v produkcií Akademickej tlačiarne v Trnave (1634 – 1773). In *Sambucus VI*. Trnava : Filozofická fakulta Trnavskej univerzity, Katedra klasických jazykov, 2010, s. 88 – 100.
- PORIEZOVÁ, Miriam. Vydavateľsko-kníhkupecké katalógy trnavskej Akademickej tlačiarne. In KRUŠINSKÝ, Rostislav (ed.). *Problematika historických a vzácných knižných fondů Čech, Moravy a Slezska: sborník z 17. odborné konference Olomouc, 5. – 6. listopadu 2008*. Olomouc : Vědecká knihovna, 2009, s. 105 – 114.
- PRILESZKY, Joannes Baptista. *Acta et scripta sancti Theophili patriarchae Antiocheni et M. Minutii Felicis*. Tyrnaviae : Typis Collegii Academici Soc. Jesu, 1764.
- PRILESZKY, Joannes Baptista. *Acta sanctorum Ungariae*. Tyrnaviae : Typis Academicis Soc. Jesu, 1743.
- PRILESZKY, Joannes Baptista. *Tractatus theologicus de Poenitentia*. Tyrnaviae : Typis Academicis Societatis Jesu, 1755.
- PRILESZKY, Joannes Bapatista. *Tractatus Theologicus de sacramentis In genere, et In specie, de baptismo, confirmatione, eucharistia*. Tyrnaviae : Typis Academicis Societatis Jesu, 1753.
- PRILESZKY, Joannes Baptista. *Tractatus theologicus de Deo Uno & Trino*. Tyrnaviae : Typis Academicis Societatis Jesu, 1754.
- RADVÁNI, Hadrián. Knižtlačiareň Trnavskej univerzity. In ŠIMONČIČ, Jozef (ed.). *Trnavská univerzita 1635 – 1777*. Trnava : Trnavská univerzita, 1997, s. 141 – 148.
- RADVÁNI, Hadrián. Knižnica a knižtlačiareň Trnavskej univerzity. In ČIČAJ, Viliam (ed.). *Trnavská univerzita v slovenských dejinách*. Bratislava : Veda, 1987, s. 209 – 221.
- RADVÁNI, Hadrián. Vznik a dejiny prvej trnavskej tlačiarne. In *Knižničný zborník. 2. zv.* Martin : Matica slovenská, 1968, s. 137 – 148.
- REVICZKY, Antonius. *Elementa philosophiae naturalis*. Tyrnaviae : Typis Academicis Societatis Jesu, 1757.
- Quotidiana pietatis exercitia sacerdotis catholici*. Tyrnaviae : Typis Academicis Societatis Jesu, 1751.
- Sancti Aurelii Augustini Hipponensis episcopi praecipuorum operum ad doctrinam de gratia christi pertinentium*. Tyrnaviae : Typis Collegii Academici Soc. Jesu, 1767.
- Sancti Salviani Massiliensis presbyteri opera omnia*. Tyrnaviae : Typis Academicis Societatis Jesu, 1752.
- SANDINI, Antonius. *Disputationes historicae*. Tyrnaviae : Typis Collegii Academici Soc. Jesu, 1767.
- SANDINI, Antonius. *Historia apostolica*. Tyrnaviae : Typis Academicis Soc. Jesu, 1749.
- SENTIVÁNYI, Martinus. *Curiosiora et selectiora variarum scientiarum miscellanea*. Tyrnaviae : Typis Academicis, 1689.
- SCHEFFLER, Joannes. *Concilium Tridentinum*. Tyrnaviae : Typis Academicis, 1718.
- SCHMITTH, Nicolaus. *Sancti Cypriani Carthaginensis Archi-Episcopi et Africae totius primatis acta et scripta omnia*. Tyrnaviae : Typis Academicis Societatis Jesu, 1761.

- SCHWANDTNER, Joannes Georgius. *Scriptores rerum Hungaricarum veteres*. Tyrnaviae : Typis Collegii Academici Societatis Jesu, 1765.
- SPANGÁR, Andreas. *Concordantiae Marianaе... Tyrnaviae, 1721.*
- SPANGÁR, Andreas. *Concordantiae novae universales Tripartitae... Tyrnaviae, 1721.*
- STAHOVCOVÁ, Angela (zost.). *Trnavské tlače do roku 1900. Katalóg starých tlačí z fondov Štátnej vedeckej knižnice*. Košice : Štátna vedecká knižnica, 2003.
- SZEGEDI, Joannes. *Tripartitum iuris Ungarici Tyrocinium*. Tyrnaviae : Typis Academicis, 1734.
- SZENTIVÁNYI, Martinus. *Doctrina fidei christianae ecclesiae*. Tyrnaviae : Typis Academicis, 1708.
- SZENTIVÁNYI, Martinus. *Oeconomia philosophica*. Tyrnaviae : Typis Academicis Societ. Jesu, 1746.
- SZENTIVÁNYI, Martinus. *Opusculorum polemicorum*. Tyrnaviae : Academicae Tyrnaviensis Typographia, 1718.
- SZENTIVÁNYI, Martinus. *Turis Babel*. Tyrnaviae : Typis Academicis, 1707.
- ŠIMONČIČ, Jozef. Jelinkovská tlačiareň v Trnave. In ŠIMONČIČ, Jozef. *Mojej Trnave*. Trnava : B-print, 1998, s. 68 – 69.
- ŠIMONČIČ, Jozef. Rekatolizácia v Uhorsku a Peter Pázmaň. In KOHÚTOVÁ, Mária. *Kresťanstvo v dejinách Slovenska*. Bratislava : Historický ústav SAV – Slovenská historická spoločnosť pri SAV, 2003, s. 93 – 110.
- ŠIMONČIČ, Jozef – ŠKOVIERA, Daniel. *Trnavská univerzita v dokumentoch (1635 – 1998). Documenta historica Universitatis Tyrnaviensis / Historické dokumenty Trnavskej univerzity*. Bratislava : Typi Universitatis Tyrnaviensis, 2002.
- TIMON, Samuel. *Imago antiquae Hungariae*. Tyrnaviae : Typis Academicis, 1735.
- TUROCZI, Ladislaus. *Ungaria suis cum regionibus ceterisque terrae dotibus reges item Ungariae*. Tyrnaviae : Typis Academicis Soc. Jesu, 1729.
- VRABLEC, Jozef – FABIAN, Anton. *Homiletika 1. – 2. [základná a materiálňa]*. Trnava : Spolok sv. Vojtecha, 2001.
- WERBÖCZI, Stephanus. *Werboczius illustratus sive decretum Tripartitum iuris consuetudinarii incliti regni Hungariae*. Tyrnaviae : Typis Collegii Academici Societ. Jesu, 1763.
- ZELLIGER, Aloysius. *Pantheon Tyrnaviense*. Tyrnaviae : Typis Soc. s. Adalberti, 1931.

Internet

TREBATICÝ, Stanislav. *Kardinál Peter Pázmaň – priateľ Slovákov*. [on-line]. Dostupné na internete: <<https://www.christianitas.sk/kardinal-peter-pazman-slovensky-rodak/>> [21. 7. 2020].

SUMMARY

The Output of the Printing House of Trnava University (1635 - 1777) In a Rural Parish Context

The subject of this study is the reception of the publications of Trnava University (1635 – 1777) In a rural parish context In southwestern Slovakia based on an analysis of parish libraries, which are In themselves a historical phenomenon. As In the present, In the past libraries existed In the parish offices, many of which, despite various circumstances, have survived :

the present day. The aim of the study is to analyze the state of the book collections produced by Trnava University in a rural parish context which existed in the second half of the 18th and in 19th century. The printing house was established as a part of the university, administered by the Jesuit order. This fact defines its fundamental nature as institutional with a clearly defined confessional orientation and role. This was represented by the realisation of the mission of the university, and the position of the Roman Catholic Church, together with the upbringing and education of the population, was strengthened by the printed word. For these understandable and obvious reasons the academic press initially published only publications for the university needs, mainly theological works and didactic books (textbooks). In terms of the content, philosophical, apologetic, legal, medical, biographical, botanical, mathematical, and poetic books, as well as books dealing with historical, agricultural or lexical topics, were gradually added to the theological ones. As a result the analysis of the rural parish libraries brought several interesting findings. The academic press was not only an editor but also a publisher, distributor and bookstore. It turns out that the parishes near Trnava possessed a large number of the works produced by Trnava academic press. The presumed recipient backgrounds can be identified on the basis of linguistic and content analysis results. While at the end of the 18th century at the time of the Batthyany visitations the books in all parishes were in Latin and there was rarely non-Latin literature among them. The lists of parish books fully reflect the fact that during this period the number of books in national languages in our area increased. The backgrounds naturally point to a small circle of adequately intellectually prepared recipients. The clients and readers of the production of the Trnava University academic press were primarily priests, and in the rural environment it was parish administrators who were practically the only educated representatives of the intelligentsia. It turns out that book production had also expanded, which resulted in a greater availability in parish libraries, and a gradual increase in literacy and interest in education. In this sense it is impossible to ignore the enlightenment that social and religious principles epitomized in the reforms of the Emperor Joseph.

doc. PhDr. Zuzana Lopatková, PhD.; Trnavská univerzita v Trnave
Filozofická fakulta; Katedra histórie
SK-91843 Trnava; Hornopotočná 23
e-mail: <zuzana.lopatkova@truni.sk>

Mgr. Radoslava Ristovská, PhD.; Trnavská univerzita v Trnave
Filozofická fakulta; Katedra histórie
SK-91843 Trnava; Hornopotočná 23
e-mail: <radoslava.ristovska@truni.sk>